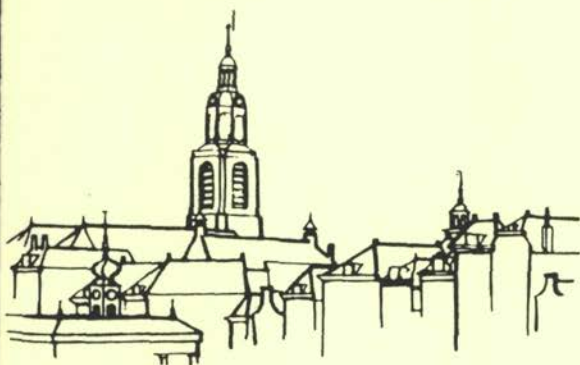

nummer 41
februari 1989

TIJD-SCHRIFT

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

Foto voorpagina: de Markt in Vlaardingen. Links het pand
van Gemeentewerken.

TIJD - SCHRIFT**Nummer 41, februari 1989****HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN****INHOUÐ**

Redaktioneel	2
Van de voorzitter	3
Konvokatie Algemene Ledenvergadering 1989	4
Notulen Algemene Ledenvergadering 1988	5
Jaarverslag en overzicht activiteiten	9

Artikelen

<i>De Bleekstraat</i>	
door M. van der Schee	13
<i>Geschiedenis van de Vlaardingse havenponten</i>	
door Matthijs A. Struijs	24
<i>Wandel met mij mee</i>	
door P. de Goede	49

Overige zaken

Nooit gebouwd Vlaardingen	
(Korrektie op het Historisch Jaarboek 1988)	82
Agenda	84
Nieuwe historische uitgaven	86
Nieuwe vereniging	87
Inhoud volgend Tijd-Schrift	88

REDAKTIONEEL

Dit nummer gaat niet erg ver terug in de geschiedenis van Vlaardingen. Dat is juist de charme van dit boekje, dat in het teken staat van de herinnering. De heer M. van der Schee tekende een jeugdervaring op in zo maar een straat in onze stad. Wij maakten reeds eerder kennis met hem in ons blad. Dat kan ook gezegd worden van Matthijs A. Struijs. Hij bracht voor ons de geschiedenis van de Vlaardingse havenponten in beeld. Wie herinnert zich die nog? En ook dat er twee pontjes waren?

De artikelenreeks wordt afgesloten met een wandeling vol met herinneringen aan de Smalle Havenstraat, de Vleersteeg, de Dayer en de Markt. Onze gids is de heer P. de Goede, ook geen onbekende voor de Tijd-Schrift lezers. Herinnert u zich nog ir. J.J. Kolpa van Gemeentewerken? De schrijver vertelt u er meer over.

Het publiceren en lezen van artikelen met herinneringen (de zogenaamde egodocumenten) is een aparte belevenis. Bovendien geven deze werkstukken veel informatie over vroeger. Zowel mensen als zaken komen aan de orde. Toch ziet de redactie van Tijd-Schrift haar voorraad *historische* artikelen gaarne toenemen. Zij roept daarom lezers en belangstellenden op om dergelijke stukken te produceren en bij de redactie van dit blad in te leveren. Opname ervan zal in overleg plaatsvinden.

Alle schrijvers worden wederom bedankt voor hun bijdrage.

Redactie Tijd-Schrift.

VAN DE VOORZITTER

Denkend aan de aanstaande ledenvergadering realiseer ik me dat bij die gelegenheid het verenigingsseizoen al weer over de helft zal zijn. Inmiddels ontving u Tijd-Schrift nummer 40 - verlaat, maar nog steeds aktueel -, vonden er diverse goed bezochte lezingen plaats, liepen we een historische kilometer in Maassluis, presenteerden we ons twaalfde jaarboek en werden opnieuw drie restauratiepenningen uitgereikt. Als Historische Vereniging Vlaardingen zijn we zo voortdurend in de weer om onze doelstelling concreet te maken. Het ledental vertoont een permanente stijging en ook al zijn we de duizend nog niet gepasseerd, we kunnen daaraan met elkaar het nodige doen. U toch ook?

Overigens, wist u dat we eigenlijk best wel een vast onderkomen voor onze vereniging zouden willen hebben? Een ruimte waar bestuur en commissies kunnen vergaderen, waar we eigendommen kunnen opslaan, waar we kleine exposities kunnen houden, waar we onze uitgaven kunnen verkopen, waar we ... Maar we hebben het nog niet gevonden!

't Moet natuurlijk wel betaalbaar zijn en een beetje centraal gelegen. Daarom vraag ik u: heeft u wellicht een idee? Denkt u er eens over na en laat eens wat van u horen! Telefoonnummers vindt u op de achterkant van dit Tijd-Schrift.

Zal de ledenvergadering 1990 in een eigen ruimte gehouden worden? Dit jaar vindt zij in elk geval plaats op 21 februari 1989 in de Bethelkerk en daar ontmoet ik u graag.

K.W. van Netten

KONVOKATIE ALGEMENE LEDENVERGADERING 1989

Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen nodigt de leden uit tot het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering 1989. De bijeenkomst zal worden gehouden op 21 februari 1989 om 19.30 uur in de zaal Bethelkerk, Burg. Verkadesingel 26 in Vlaardingen.

AGENDA

1. opening door de voorzitter
2. ingekomen stukken
3. notulen van de algemene ledenvergadering d.d. 25 februari 1988
4. jaarverslag secretariaat
5. verslag kaskommissie en benoeming nieuwe kascommissie
6. financieel verslag 1988 en begroting 1989
7. voorstel verhoging contributie per 1 januari 1990 tot ƒ 32,50
8. bestuursverkiezing
9. mededelingen van het bestuur
10. rondvraag
11. sluiting

Bij punt 7: aftredend zijn de heren K.W. van Netten, D. van Os en W. den Breems. Allen zijn herkiesbaar. Verder is er in het bestuur nog een vakature te vervullen. Kandidaten en tegenkandidaten voor deze post kunnen schriftelijk of telefonisch tot uiterlijk 14 februari 1989 hun kandidatuur aanmelden. Van hen moet bekend zijn of zij een eventuele benoeming zullen aanvaarden.

NOTULEN van de Algemene Ledenvergadering van de Historische Vereniging Vlaardingen, gehouden op donderdag 25 februari 1988.

De voorzitter, de heer K.W. van Netten, opende de 21e Algemene Ledenvergadering, welke door circa 55 leden werd bezocht.

Het jaar 1987, aldus de voorzitter, is voor de Historische Vereniging Vlaardingen zeker niet ongemerkt voorbij gegaan. Zo waren er de gebruikelijke evenementen, onder andere de 7 lezingenavonden. Zonder in te gaan op de gegevens die hierover in het jaarverslag van de secretaris zijn vermeld, sprak de voorzitter zijn waardering uit over het werk van de leden van de Lezingencommissie, die er steeds weer in slagen een jaarprogramma te presenteren met een grote diversiteit van onderwerpen. Datzelfde geldt in feite ook voor de commissie die de excursies organiseert.

Wat betreft de kwaliteit van al deze evenementen werd gesteld, dat de aantrekkelijkheid zich niet alleen beperkt tot het uiterlijk, maar dat ook de inhoud aandacht en waardering verdient.

Niet onvermeld mocht blijven het werk dat min of meer in stilte geschiedt. Bedoeld werd hierbij niet alleen de commissie die zich bezig houdt met ons industrieel erfgoed, maar ook de commissie Restauratiepenning, alsmede het werk van de samenstellers en de bezorgers van onze publicaties.

Nadrukkelijk wilde de voorzitter hier vermelden wat in zijn beleving 1987 een buitengewoon jaar voor de Historische Vereniging maakte.

Als eerste alle activiteiten rondom het 20-jarig bestaan van de Historische Vereniging in januari van het verslagjaar 1987. Op gevarieerde wijze heeft de Vereniging zich daar gemanifesteerd. Evenzo de expositie "Het Buysse Gat" in het Visserijmuseum, die we eind december mochten inrichten. Door velen, bestuursleden, commissieleden en verenigingsleden, is met groot enthousiasme ontzettend veel werk verricht.

"Laten we dan ook niet vergeten dat we wel eens op het verkeerde paard hebben gewed, het Zwarte, wel te verstaan. Ik voeg daar dan tegelijk aan toe dat de Zwarte Piet daarvoor op het stadhuis thuishoort", aldus de voorzitter.

"Laten we ook niet onvermeld houden, dat met alle bewondering voor het moois op de expositie "Het Buysse Gatt" deze in feite een waarschuwing - misschien zelfs een aanklacht - is in de richting van onze lokale politici".

"En zo staan we dan, na alles wat ons in 1987 heeft blij gemaakt, weer met beide benen op de grond; bij de doelstelling van onze vereniging, te weten de bevordering en propagering van de stads- en streekhistorie in de ruimste zin des woords". Vanuit deze constatering besloot de voorzitter zijn rede met de woorden, dat het belang van de Historische Vereniging Vlaardingen niet alleen ligt in de koestering van het verleden, maar in ook het doortrekken van de lijn naar heden en toekomst. "Dat we in dat perspectief met elkaar verder mogen gaan in 1988 en volgende jaren, dat is mijn grote wens", aldus de voorzitter.

Er waren geen ingekomen stukken. Over de notulen van de Algemene Ledenvergadering d.d. 26-2-1987 waren door de leden geen op- of aanmerkingen. De voorzitter wilde wel even ingaan op het verslag naar aanleiding van de rondvraag en deelde mede, dat de geluidsinstallatie voldoende aandacht van het bestuur en de lezingencommissie heeft. Wat betreft de vraag naar een jaarlijks weerkerende mani-

festatie, zoals we deze gehad hebben bij ons 20-jarig jubileum, deelde de voorzitter mee, dat het bestuur van mening is dat dit niet haalbaar is, onder andere vanwege de kosten. Inmiddels hebben we de expositie "Het Buysse Gatt" in het Visserijmuseum. De notulen van de vorige Algemene Ledenvergadering en het jaarverslag van de secretaresse werden verder zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd.

Als volgend punt kwam aan de orde het verslag van de kascommissie en de benoeming van nieuwe kascommissieleden. De kascommissieleden, de heren J. van Dijk en J. Teygeler, hebben op 21 januari 1988 de kas gecontroleerd en in orde bevonden. De penningmeester, de heer J.J. Westerdijk jr., alsmede de vroegere penningmeester, de heer D.C.H. Ross, werd decharge verleend. Als nieuwe kascommissieleden werden benoemd de heren J. Teygeler en J. de Bloeme.

Het financieel verslag werd eveneens zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd.

Het volgend punt op de agende betrof de bestuursverkiezing. Aftredend waren mevr. E.C. v.d. Vlis-Dijkema (herkiesbaar) en de heren J. de Bloeme en L.J.M. Bovée (beiden niet herkiesbaar). De secretaresse mevrouw H. Leerdam was op eigen verzoek eveneens aftredend, zodat er 4 vacatures waren. Er waren in Tijd-Schrift nr. 38 reeds 2 kandidaat-bestuursleden genoemd, die bereid waren in het bestuur zitting te nemen, te weten de heren D. van Os en W. v.d. Wetering. Als 3e kandidaat-bestuurslid had zich beschikbaar gesteld mevrouw M. van Papeveld-Hörst. Aangezien er geen tegenkandidaten waren, werden alle kandidaten her- en gekozen.

Hierna bedankte de voorzitter de scheidende bestuursleden voor het vele werk dat zij in de afgelopen jaren voor de Vereniging hebben verzet.

De mededelingen van het bestuur waren, dat de C.I.E.V. (Commissie Industrieel Erfgoed Vlaardingen) er graag 2 leden bij zou willen hebben, evenals de Lezingencommissie. De heer W. den Breems gaf uitleg wat de C.I.E.V. inhoudt en welke werkzaamheden er verricht moeten worden.

Bij de rondvraag kwam een artikel ter sprake uit Tijd-Schrift nr. 38, betreffende het omstreden pand "Het Zwarte Paard" aan de Korte Dijk. De vraagsteller meende dat een dergelijk stuk niet in Tijd-Schrift thuis hoorde, daar het volgens hem geen historische waarde bezat. De coördinator-hoofdredacteur van Tijd-Schrift, de heer F.W. Assenberg, bestreed dit en meende dat in verband met het Kom-plan dit artikel wel degelijk historische waarde had. De stijl van het artikel wijkt echter af van die van de gebruikelijke artikelen in Tijd-Schrift.

Een volgende vraag hield ook verband met een artikel uit Tijd-Schrift nr. 38, namelijk het artikel over het bombardement op de Hoogstraat. Het ging hierbij met name om de laatste 3 regels van pagina 94, waar te lezen is, dat een Schiedammer een stuk van een bom met een hakenkruis erop gevonden heeft. De vraag was wie deze persoon was? Volgens de heer Assenberg was dit zeker na te vragen bij de heer H.J. Luth, medewerker van het Stadsarchief en schrijver van het bewuste artikel.

Tenslotte werd voorgesteld om in het Historisch Jaarboek Vlaardingen te vermelden hoeveel inwoners Vlaardingen heeft en welke plaats zij inneemt als havenplaats van Nederland.

Niets meer aan de orde zijnde sloot de voorzitter de vergadering om 20.15 uur.

van der Velde voor de restauratie van het pand Westhavenkade 38.

Bij de afsluiting van het jaar 1988 wil het bestuur alle medewerkers van de commissies, alsmede de bezorgers van Tijd-Schrift en het Historisch Jaarboek Vlaardingen van harte danken voor het vele werk dat zij in het belang van de Historische Vereniging Vlaardingen verrichten.

Bijeenkomsten.

Op 25 februari vond de Algemene Ledenvergadering plaats. Na de vergadering hield de heer J.P. ter Brugge van de Archeologische Werkgroep Helinium een lezing met dia's over het klooster aan de Waalstraat in Vlaardingen.

Op 23 maart behandelde de heer Th. van Straalen van de Rijksdienst voor Monumentenzorg het onderwerp "Zerken in kerken", waarbij de Vlaardingse grafzerken centraal stonden.

Op 28 april besteedde de heer D. Haddeman aandacht aan de wetenswaardigheden van het Vlaardings vissers- en verenigingsleven.

Op 22 september hield de heer P. van der Harst van de Stichting Geuzenverzet 1940/1945 een lezing met dia's over het Geuzenverzet in de 16e en 20e eeuw.

Op 25 oktober maakte de heer F.W. van Ooststroom zijn gehoor bekend met één van de oudst-bekende kaarten van onze omgeving: De Kaart van de Drie Schieën, anno 1512.

De laatste lezing van 1988 werd gehouden op 22 november. De heer H. van der Lee, adviseur van het Nationaal Coöperatiemuseum vertelde over de geschiedenis van de Coöperatie in Vlaardingen.

De commissies van de Historische Vereniging Vlaardingen waren ook in dit verslagjaar zeer actief.

Excursiecommissie: F.W. Assenberg, M. de Baan, P.J. Westerdijk en W. van de Wetering.

De commissie organiseerde een tweetal excursies. In het voorjaar werd op 3 juni per boot een bezoek gebracht aan Schipluiden. Op 8 oktober was de "Historische Kilometer" van Maassluis het doel van de najaarsexcursie.

Commissie Industrieel Erfgoed: W.C. den Breems, C.J. Hart, mevr. J. de Ligt-Verboon, S. Pama, A.A. Pietersen, J.A. van Toor en M.P. Zuydgeest.

De commissie boekte vooruitgang op het gebied van de vastlegging van het industrieel erfgoed in Vlaardingen. Veel tijd werd besteed aan archiefonderzoek.

Commissie Lezingen: mevr. J.F. Blankert, D. van Os en A. Ouwendijk.

Gemeten naar het aantal bezoekers van de lezingenavonden (gemiddeld 60 leden en andere belangstellenden) kan de commissie terugzien op een geslaagd jaar.

Commissie Restauratiepenning: J. Amoureux, M. de Baan, B. van Bommel, J.P. ter Brugge, L. Droppert, C.J. Hart, J. de Ligt en als notuliste mevr. A. Oostrum.

De commissie is redelijk positief gestemd over het gestructureerde overleg met de gemeente. Opnieuw hadden de komende ontwikkelingen rond het Buizengat een hoge prioriteit, evenals de plannen met betrekking tot het "Gat in de Markt" en de Oosthavenkade.

Commissie Historische Publikaties: mevr. E.C. van der Vliet-Dijkema, C.J. Hart, K.W. van Netten en D. van Os.

Een van de taken van de commissie was het mede-redigeren van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1988.

Onder de commissie ressorteert de werkgroep Tijd-Schrift: C.M.L.P. Bracco Gartner, mevr. L. Hoogerwerf, L.A. Kalden, P. van der Leeden, H.J. Luth, A. Maarleveld, E. van Rongen, P.J.S.F. Stehouwer, P. Wapenaar en F. Assenberg.

DE BLEEKSTRAAT

M. van der Schee

Hoe het komt is moeilijk na te gaan, maar af en toe jaagt een niet met woorden te omschrijven gevoel je uit je stoel en vervolgens de deur uit. Naar de straat waar je geboren bent en waar je je eerste levensjaren hebt doorgebracht. Als een vogel die terugkeert naar de plek waar hij geboren is en opgegroeid. Zo mogelijk naar dezelfde boom of dakpan. Zwijmelen in het verleden. Een kinderdroom die echter oplost als sneeuw voor de zon zodra je vanaf de Haven de straat in komt. Rechts was destijds de opslagplaats waar honderden oude haringtonnen lagen opgeslagen. Een piramide van vaten plus allerlei dingen zoals sloepen, krebbeplanken [1] en tuigage van de loggers. Een plek waar het machtig was om te spelen zolang niemand het in de gaten kreeg. Een omstandigheid die het verblijf daar nog aantrekkelijker maakte. Het denkbeeldige gevaar. En 's avonds stonk je een uur in de wind van het gekruip door die haringtonnen en onderging je gelaten de schrobberingen van je ouders die maar niet konden begrijpen hoe fijn het was om daar te spelen. Nu is de straat daar dichtgeplakt met etagewoningen en is er geen kind meer te zien. Links was, en is nu nog, de rij eensgezinswoningen die ophield waar de stoomkuiperij van Van Toor begon. Vanaf de Haven liep de straat schuin omlaag tot ongeveer waar de groengeverfde pispak stond. Weinige schreden verder bevond zich het brandweershuis dat tegen de woningen stond aangeleund. Boven de deur het embleem van het brandweerkorps: de "lederen emmer". Het bood onderdak aan een knots van een brandweerwagen op hoge, houten wielen met

De Bleekstraat gezien vanaf de Haven.

ijzeren banden. Tegenover de stoomkuiperij was de opslagplaats van boomstammen en ruw hout waar hoofdzakelijk tonnen van werden gemaakt. Er stonden hoge stapels kruislings over elkaar gelegde plankjes die daar op hun beurt wachtten om in het produktieproces van de kuiperij te worden opgenomen. Daaraan grensde, wat een middenstandswoning geweest moet zijn, de kuiperij waar de kleine vaten vervaardigd werden. Achter een drietal ramen stonden de kuipers, gebogen over hun blokje, zich uit de naad te werken om aan een redelijk loon te komen. Elke dag, van zes tot zes, zeker tien uur per dag stonden ze gebukt te pezen tot zij op een dag niet "uit de lenden konden komen" en haaksom groeiden. Voor elk vat of vaatje dat uit hun handen kwam plaatsten zij streepjes op een plankje; het aantal streepjes maakte uit of zij spek bij de warme maaltijd zouden krijgen en 's zondags een stukje vlees. Zij beulden zich af voor een loon dat nauwelijks toereikend was om hun gezin behoorlijk te kunnen voeden. Doch zij klaagden niet. Deden zij dat wel, dan werden hun klachten terzijde geschoven door stellige beloften van mensen die het weten konden: dat zij er later voor beloond zouden worden. Niet in klinkende munt, het aardse slijk, maar met een verblijfplaats in hogere sferen. Een filosofie waar hun werkgever, alsmede velen van zijn soortgenoten, breeduit achter stond.

Buiten, in een hoek van de opslagplaats van de kuiperij, was een diepe put waarin de hoepen te weken werden gelegd. De put was afgedekt met een houten luik. Het water was zwart en stonk bitter. Als er niemand in de buurt was, openden kinderen het luik en staarden, rillend van afschuw, in het donkere water. Ze vertelden elkaar van monsters en boze geesten die zich onder de hoepen verborgen hielden. Daar fluisterden zij over en maakten elkaar bang tot zij door de mensen die daar werkten werden

weggejaagd. "Weg jullie, moet je er invallen? Als je er invalt kom je er nooit meer uit". "Zie je nu wel!" Ze liepen rillend weg om er later weer terug te keren. Ze mochten trouwens helemaal niet op het terrein komen. Geen denken aan. Het was daar te gevaarlijk, maar dat was het nu juist. Het avontuur lokte. De hoge stapels, daar op te klimmen was iets dat elke jongen die vooruit wilde komen een keer gedaan moest hebben. Alhoewel de zwaarste straffen hen te wachten stonden. De ouders waarschuwdten hun kroost: "Denk erom, als je het waagt, we slaan je botten kapot!" Alsof er dan nog wat stuk te slaan was.

Naast de "droge kuiperij" [2] was een haringpakkerij. De haring werd met wagens aangevoerd om er gepekeld en verpakt te worden om vervolgens vandaar naar alle plaatsen in de wereld verzonden te worden. Een knots van een gebouw met zolders waar het visgerei, netten en repen en dergelijke, opgeslagen werd. Het wemelde toen van de rederijtjes die in allerlei gebouwen kropen om er hun spullen op te bergen. Als de tijden gunstig waren schoten zij als paddestoelen uit de grond, om bij een neergaande conjunctuur weer even snel te verdwijnen.

De baas van de natte kuiperij was een grote, brede man met een snor en een baard waartussen een altijd walmende pijp hing. Hij was gehuld in een ge-olied schootsvel en sallepatters [3] die zijn kleding beschermden tegen het zout en de pekkel waar hij dagelijks mee omging. Naast deze kuiperij was het gerij en geros van de paardewagens die het hout voor de stoomkuiperij aanvoerden en die vaten en kisten afvoerden. De stoet sjouwers die de ganse dag deze wagens laadden en losten en als slaven het hout van de opslagplaats naar de fabriek brachten. Op de ruggen die in de loop der jaren begonnen door te zakken. De zwaar beladen wagens die met vloeken en zweepgeklap tegen de

smalle, steile oprit werden opgejaagd. Op een keer een wagen die met meer dan twintig volle vaten geladen was. Getrokken door paarden, te fijn gebouwd voor dit zware werk. Donkerbruine, nerveuze dieren, een witte bles op de mooie koppen. De hals in een fraaie boog spanden zij zich in om de wagen omhoog te krijgen. Toen dit niet lukte, begon de voerman te vloeken en met de zweep te zwaaien. De paarden steigerden, de hoeven sloegen vonken uit de straatstenen, doch de wagen bewoog zich niet. Hij stond halverwege de oprit; er was geen beweging in te krijgen. De voerman nam de zweep weer ter hand. Hij sloeg nu raak, waarop de kinderen, die in grote getale waren toegestroomd, luidkeels protesteerden: "Dierenbeul!" riepen zij, en een meisje begon te huilen. "Die mooie paarden", snikte ze. Hierdoor gingen de kinderen nog harder joelen, waarop de moeders van die kinderen naar buiten kwamen, die wilden weten welke gevaren hun kroost bedreigden. Dàt was even een herrie! Twee kuipers, die de wagen geladen hadden, kwamen naar buiten rennen en schreeuwden de voerman toe waarom hij niet gevraagd had hem te helpen? Deze mompelde iets van "stomme koetjesknollen die geen cent waard waren", maar de kuipers pakten het anders aan. Zij moedigden de kinderen aan: "Vooruit jongens, allemaal een handje helpen." Dat vonden ze maar wat fijn, ze stormden op de wagen af die onder luid geschreeuw van "daar gaat ie al, daar gaat ie al" beetje bij beetje vooruit ging. De voerman moedigde met een klap van de leidsels de paarden aan en onder triomfantelijk gejuich reed de wagen de straat uit, de Haven op. Zo gebeurde er altijd wat.

De zagen van de stoomkuiperij krijsten en gilden of ze vermoord werden, de schaaftbanken zoemden en de kuipers in de fabriek en aan de overkant daarvan voegden met hun gehamer hun deel aan het concert toe. Voor de kinderen een nooit eindigende symfonie, hoewel voor hun ouders de

De Bleekstraat gezien vanuit de Eendrachtsstraat.

fabriek vaak een bron van ergernis was. De stoomketel van de fabriek werd immers voornamelijk gestookt met zaagsel en houtafval. De vonken kolkten derhalve als vuurvliegjes omhoog en daalden neer op de was die buiten te drogen hing. Dan regende het klachten maar wat had een gewoon mens in te brengen? Minder dan niks! Men legde de klachten gewoon naast zich neer, zoals toen gebruikelijk was. De visserij had vaten nodig, en waar gehakt wordt, vallen spaanders. Daar moesten dwarsliggers het maar mee doen.

De kinderen trokken zich van dat gehakketak niets aan. Ze hoepelden en knikkerden en speelden "petjebal". Een pet werd schuin tegen de muur gezet met de klak [4] op de stoep en wie het hoogste aantal malen de bal schuin in de pet rolde had gewonnen. Wel uitkijken dat je moeder het niet in de gaten kreeg, want je mocht spelen wat je wou, maar wel met gedekt hoofd. De gevaren waren groot: 's zomers kon je zonder pet een zonnesteek oplopen en 's winters de een of andere ziekte. Maar de voornaamste reden was : wie zich zonder pet of hoed (meisjes droegen toen vaak van die onwijze hoeden, het leken wel vliegende nonnen) op straat durfde te vertonen, was rijp voor het armenhuis. De kinderen wisten niet beter of het hoorde zo. Ze droegen hun hoofddeksel en wie het waagde zich zonder dit kledingstuk op straat te vertonen werd nageroepen: "Moeten we lappen, dan kun jij ook een pet kopen". Waarop de ongedekte zich haastig en blozend van schaamte verwijderde.

De kinderen kregen een maand vakantie terwijl de vaders en de moeders het hele jaar doorwerkten. Voor hen was geen vakantie weggelegd. Het was zoiets onwezenlijks dat zij er zelfs niet aan dachten. En de kinderen speelden in de straat of schooierden langs de Haven en vaak verveelden zij zich. Ze konden naar het Hof, maar wat had je

Het pand van de "natte kuipers". Thans huist hier het Leger des Heils (zie naschrift).

daar?

Je mocht niet op het gras lopen en overal stonden bordjes die verkondigden dat je dit en dat niet mocht. Het leven was voor hen ook niet altijd rozegeur en maneschijn.

Op een dag was het bloedheet. Geen zuchtje wind. De kinderen zaten futloos en moedeloos bij elkaar, zich afvragend hoe de dag door te komen. En toen, op dat moment, kwam er iemand de straat in. Alsof hij een seintje had gehad, dat hij daar moest wezen. Het naar vertier zoekend oog van de jeugd ontdekte hem onmiddellijk. "De blikken dominee!" Een man, door zijn familie uitverkoren dominee te worden, doch het "diploma" niet had gehaald. In elkaar geklapt en geestelijk gestoord. Als ambtsdrager gekleed: geklede jas, zwarte broek en dito schoenen waarvan het bovenleer gebarsten was; wit overhemd waar de rafels aanhingen. Het broodmagere hoofd met afhangende wangen en brede, uitstulpende lippen was gedekt door een zwarte flambard (flaphoed) waarvan de rand droefgeestig omlaag hing. De ogen van de kinderen begonnen te glinsteren. Ze sprongen op en omsingelden de pispak waar hij ingeschoten was. Van de man was bijna niets te zien. Alleen de schoenen en een stukje van een broekspijp dat op en neer bewoog. Ook de bol van de hoed, die boven de rand van het urinoir uitstak, ging heen en weer. Het leek alsof de draager van de hoed met iemand in gesprek was. De kinderen snapten er niets van. Ze durfden niet te gaan kijken want stel je voor dat hij je ineens stond op te wachten en je kreeg een klap van zijn wandelstok. Opeens verscheen hij in de opening van de pispak. Hij knoopte zijn gulp dicht en glimlachte gelukzalig. De kinderen begonnen te grinniken en schoven wat achteruit. Tot nu toe had hij hen niet opgemerkt en wreef hij zijn knijpbrilletje op om hen beter te kunnen zien. Hij kuchte, haalde moeilijk adem en nam zijn stok stevig ter hand. Toen schreed hij moedig voor-

waarts, de veilige omarming van het bouwsel verlaten hebbend. De kinderen dromden buiten het bereik van de stok om hem heen. Ze lachten en gilden. De meest brutalen drongen zich tegen hem op om hem de stok te ontfutselen. De belaagde vond rugdekking tegen de muur van de pakkerij. Daar zakte hij neer op een raamkozijn en zwaaide vervolgens krachteloos met de stok om een eventuele overval in de kiem te smoren.

Daar vonden de moeders hem die als vanzelfsprekend op het lawaai afkwamen. Zij smeten hun eigen gebroed opzij, deelden rake klappen uit en bereikten al doende de zielepoot die, aan het einde van zijn krachten, onderuit gezakt tegen de muur hing. Zij hielpen hem op de been, beklagden hem en klopten z'n kleren af. Hij liet zich bemoederen, glimlachte, er droop wat slijm uit z'n mond en zijn handen dwaalden als om hulp zoekend over de vrouwenarmen die vanwege de hitte tot aan de ellebogen ontbloot waren. "Mooi", zuchtte hij, "lekker", en toen de vrouwen dat in de gaten kregen, liepen ze zachtjes gillend van de snoodaard vandaan. "Wat een viespeuk", zeiden ze. "Hij mag dan z'n verstand hebben verloren, de rest is hij zeker niet kwijt geraakt!" Toen de man de straat verlaten had, keerde de rust weer terug.

Dan staar je, plotseling tot bewustzijn gekomen, wat onwennig om je heen. Herinneringen springen als vlooiën tegen je op. De fabriek is nu echter verdwenen; er is geen kind meer te bekennen en dan denk je bij je zelf: "Ben ik daarvoor de deur uitgegaan? Wat een dooie boel".

Naschrift:

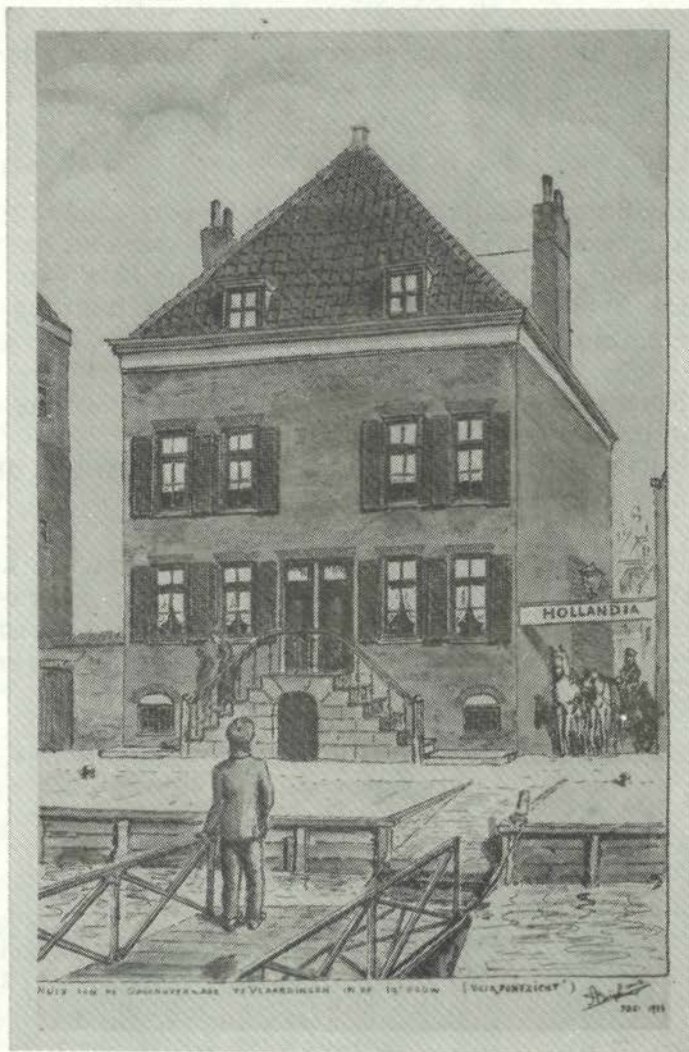
Het gebouw, waar de kuipers de kleine vaatjes maakten, staat er nu nog. Daarboven was het kantoor van Van Toor. Ook het gebouw van de natte kuiperij is nog in volle glorie

aanwezig. Het is nu in gebruik bij het Leger des Heils.

Noten:

- [1] Krebbeplanken: een krebbe is een afgesloten ruimte aan bak- en stuurboord aan dek van een haringschip, waarin de lading (de haring) uit het net werd gestort. De krebbeplanken vormden de afscheiding van deze ruimten.
- [2] Droge kuiperijen: hier werden de tonnen en vaten geproduceerd.
Natte kuiperijen: hier werden de haringen in de tonnen verpakt.
- [3] Een sallepatter was een kledingstuk dat de kuipers en de zeelieden droegen over hun onder- en bovenbenen en dat hun broek beschermde tegen het zout en de pek. Het waren uit oliegoed gefabriceerde losse flappen.
- [4] Een klak is de stijve voorkant van een pet.

Tekening van A. Bijl van villa "Pontzicht" aan de Oosthavenkade.

"VEERMAN, MAG IK OVERVAREN ?" GESCHIEDENIS VAN DE VLAARDINGSE HAVENPONTEN

Matthijs A. Struis, Stadsarchief Vlaardingen

Toen in 1923 de Prinses Julianabrug gereed kwam, betekende dat tevens het einde van het instituut "Havenpont". Door vernieuwing van de havenbeschoeiing kort voor het opleveren van de brug, kwam het einde van de pont zelfs nog enkele maanden eerder dan de bedoeling was, namelijk op 1 september 1922. De afstand tussen de vaarplaats van de pont en de nieuwe brug was te kort om de pont te handhaven.

Samen met de zogenaamde "kippenbrug", die in 1905 over de eerste keersluis werd geslagen, zorgde het pontje ervoor dat althans voetgangers de omweg over de Oude-Havenbrug bespaard bleef om de Oosthavenkade te kunnen bereiken.

De instelling van de pont dateerde van eind 1871. In de begroting voor 1872 was een post opgenomen van 1.450 gulden, die bedoeld was voor reparatie aan de "Kwakelbrug" over de Biersloot, maar ook om "voorlopig de aanschaffing van een ijzeren pont in de Gemeentehaven" te kunnen dekken. (De totale begroting voor 1872 kwam overigens uit op een bedrag van 81.925 gulden en 88 cent aan uitgaven en 81.927 gulden en 27 cent inkomsten. Derhalve een begroot batig saldo van 1 gulden en 39 cent!).

De begrotingsdebatten begonnen eind september 1871. Het idee voor een pont was ontstaan in de zgn. "1e Sectie" van de commissie die de begroting moest nazien. Op de 27e van die maand gaf het raadslid De Baan aan de hand van een model uitleg over de werking van een pont. Tijdens het

debat bleek dat niet alle raadsleden vóór de aanschaf van een pont waren. Men zag liever een tweede brug over de Haven geslagen, maar wegens de enorme kosten daarvan, tussen de 14.000 en 30.000 gulden, moest men daar nog steeds van afzien. Een pont was inderdaad beduidend goedkoper: ongeveer 1.200 gulden. Maar sommigen zagen allerlei problemen opdoemen. Zo'n pont zou ondoelmatig zijn en de scheepvaart in de Haven belemmeren. En in verband met hoog- en laag water voorzag men moeilijkheden met de aanlegplaats van de pont etc. Wat dit laatste punt betreft, moeten we bedenken dat er toen nog geen keersluis in de Haven was gelegd en men inderdaad goed met eb en vloed rekening moest houden.

Het raadslid Den Breems wilde ook nog wachten met de pont, want hij vreesde zoveel oponthoud met het betreden en verlaten van de pont, dat in die tijd de Haven wel kon worden omgereden. Dat "rijden" dan te verstaan als het rijden met kruiwagens.

Hij wist ook nog niet welke plaats in de haven het beste zou zijn om de pont te laten oversteken. Ondanks de kosten pleitte hij nogmaals voor een brug, waarbij hij een brug in Schiedam als voorbeeld stelde. Andere raadsleden wezen hem erop dat de Vlaardingse Haven breder was dan die waarover in Schiedam een brug was geslagen.

Weer anderen noemden als aanlegplaats voor de pont de kade tegenover "Het Waagat", de kop van de Vettenoordsekade dus.

Al pratend kwam de raad zover dat men een pont op proef wilde nemen. Als er eventueel toch nog een brug zou komen, dan zou de pont toch nog zijn verkoopwaarde behouden.

Toch bleven sommigen nog onzeker. De heer Dorsman zag ook spoken: gevaar voor vrouwen en kinderen die in gedrang zouden kunnen komen door het snel aanrijden van kruiwagens en andere beladen voertuigen. Wat zou hij

opkijken als hij kon zien aan welke gevaren wij nu in het verkeer bloot staan! Een goede vraag was wel, wat eigenlijk het gebruik van de pont zou zijn. De reders aan beide zijden van de Haven hadden namelijk zeer uiteenlopend gereageerd, toen hen werd gevraagd of zij gemak van de pont zouden hebben. Een prognose over het gebruik kwam er tijdens die vergadering niet uit. Wel werd er gestemd over het al dan niet aanschaffen van een pont, maar het werd 6 tegen 6! Voor het leggen van een brug was vrijwel niemand te vinden [1].

Op de vergadering van 4 oktober 1871 werd de zaak beslist. De heer De Baan liet een tekening zien van een ten opzichte van het model wat meer aangepaste pont, met een hogere opstand en van trappen voorzien, die 1.100 gulden zou gaan kosten. Het raadslid Van den Heuvell wees erop dat er een pontvoerder zou moeten worden benoemd, die tenminste met 400 gulden per jaar zou moeten worden bezoldigd. Onmiddellijk gingen de andere leden hierop in, want men had daar blijkbaar nog niet bij stilgestaan. Men beseftte dat tegenover die wedde inkomsten moesten staan in de vorm van pontgeld, maar daar wilde men eigenlijk niet aan. De heer Kikkert merkte tenminste op dat hij tegen pontgeld was: hij zou wel een vletschuit nemen, als hij met spoed naar de overkant moest. (Kikkert had zijn rederijbedrijf aan de Oosthavenkade.) Van der Gon, de apotheker, wilde een abonnement invoeren. Van Buüren van Heyst vond dat als men besloot toch een pont te nemen, die dan nog in het lopende jaar in dienst zou moeten komen, maar dan wel tegen een zeer gering pontgeld. Men besloot uiteindelijk inderdaad pontgeld te heffen, maar de hoogte ervan werd nog niet vastgesteld [2].

Op 20 oktober was het zover: men besloot tot aanbesteding van een ijzeren pont over te gaan, die 1.111 gulden en 50

Opname van het Buizengat waarnaar de pont werd verhaald.

cent mocht kosten. De bijbehorende kettingen, waarlangs de pont over de Haven zou worden getrokken, waren niet inbegrepen. Die zouden nog 45 cent per meter moeten gaan kosten. Het benodigde geld zou bij de Spaarbank worden geleend tegen 5% [3].

De pont was medio december 1871 bedrijfsklaar. Hij ging varen "tegenover het bordes van de erfpachters Van der Burg en Maarleveld" en daarmee werden de lage pakhuizen naast het Hollandiagebouw bedoeld. Daar waar nu de gezinszorg en de Stichting Raad voor het Ouderenwerk in is gehuisvest [4]. Wie nu denkt dat men blij was met de pont heeft het mis. In de eerstvolgende raadsvergadering, die van 22 december 1871, werd het ding volledig afgekraakt. De pont was ondoelmatig, bekrompen, gevaarlijk en te klein. Het vaartuig moest eerst maar eens naar de scheepswerf van Korver aan het Buizengat, om daar door de heren raadsleden te worden geïnspecteerd. In overleg met Korver zouden vervolgens wijzigingen worden aangebracht [5].

Inderdaad kwamen zowel de gemeentearchitect als de scheepsbouwer tot de conclusie dat de pont zeer ondoelmatig gemaakt was. We menen hieruit te mogen afleiden dat de pont niet in Vlaardingen was gemaakt. Waar dan wel en door wie hebben we niet kunnen achterhalen, maar er is wel sprake van ene heer Andriessen, die advies moest geven. Vermoedelijk was dit een bekende van de heer De Baan, want die kwam met het model en met een gewijzigde tekening op de propfen.

Korver en Van der Snoek vreesden dat de pont zou gaan gieren als hij door een reep werd overgehaald. Dat zou met een takel en met een strak aangehaalde reep moeten gebeuren. Met aanpassingen zoals "septers" (staanders in de verschansing) en leuning en zou de pont voor een bepaald aantal voetgangers dienst kunnen doen, maar voor het

vervoer van kruiwagens was hij totaal onbruikbaar. De heer Kikkert vond het maar niks. Het liefst wilde hij de pont gelijk weer van de hand doen. Maar Van der Gon achtte de pont toch wel geschikt voor 6 tot 8 kruiwagens en 30 personen. Andere leden wilden hem toch liever met drie meter laten verlengen en hem dan opnieuw beproeven. Maar daar maakte Van den Heuvell een opmerking over en daaruit blijkt dat de pont na het in de vaart komen bij de bevolking aanleiding heeft gegeven "tot spot en lachlust"! Het was om die reden dat de pont naar een "afgelegen plaats", achterin het Buizengat dus, moest worden gehaald, zodat hij een poosje uit het gezicht was van de spottende bevolking! Wat jammer toch dat er in dat jaar nog geen krant in Vlaardingen verscheen. Dit geval had anders aardige ingezonden stukken op kunnen leveren!

Van den Heuvell zat die bespottung kennelijk niet erg lekker: hij wilde niet dat de schuit voor een nieuwe proefneming weer tevoorschijn moest worden gehaald. Van den Ham van Heyst liet zich in diezelfde geest uit: wel uitproberen, maar niet ten aanschouwen van het publiek! Uiteindelijk werd toch tot een nieuwe proef op de daarvoor bestemde plaats besloten. Een voorstel om tijdens die proef 1 cent veergeld te heffen haalde het niet. De Vlaardingers konden, lachend of niet, gratis overvaren [6].

De proefperiode eindigde eind januari 1872. De pont bleek inderdaad te klein te zijn en zonder verdere discussie werd dan ook besloten het vaartuig te verlengen en de verschan-sing door middel van ijzervlecht- of steekdraadwerk nog wat veiliger te maken [7].

In de vergadering van 5 februari 1872 kwam het pontgeld aan de orde. Dat er betaald moest worden was eigenlijk al eerder besloten, maar toch gingen er nu nog stemmen op

om géén pontgeld te heffen, want "de brug is ook vrij". Maar in de begroting was al op inkomsten gerekend, dus in feite kon men niet meer terug. Op de post "opbrengst van brug-, kaai-, haven-, kraan-, sluis-, dok-, boom- en veergelden stond het vorige jaar 5.000 gulden. Voor 1872 was het bedrag verhoogd tot 5.240 gulden en met de hand is op het verder gedrukte begrotingsformulier bijgeschreven: "en pontgeld". Men vond echter wel, dat als het dan niet kosteloos kon, wel een zéér laag tarief zou moeten worden berekend en dat werd het ook.

Een persoon diende een halve cent te betalen. Voor een gewone éénwielige kruiwagen, beladen of niet, 1 cent. Voor een ton haring, vis, teer, traan enz., alsmede voor alle goederen die niet door een persoon gedragen werden 1 cent. Voor leeg fust per stuk een halve cent.

Abonnementen waren ook mogelijk. Voor een persoon per jaar 1 gulden. Voor een persoon met een kruiwagen 4 gulden. Aanpassingen van dit tarief voor abonnementen die later in het jaar ingingen vonden niet plaats: het bleef even duur [8].

Men had zo te zien hoge verwachtingen over het gebruik van de pont, want als wedde voor de veerman werd een bedrag van 500 gulden vastgesteld en dat was méér dan aanvankelijk werd voorgesteld. Die veerman was dus in gemeentedienst gezien de "wedde", en hij kreeg een simpele instructie mee, waarin de tarieven stonden vermeld en ook dat voorwerpen zwaarder dan 300 kilo niet met de pont vervoerd mochten worden. Ook voor rundvee, paarden, varkens, rijtuig en e.d., was de pont verboden.

Als de veerman door ijsgang in de Haven niet kon "veren", diende hij ander werk te doen. Hij moest dan opdrachten van de gemeentearchitect uitvoeren.

Als allereerste veerman fungeerde de molenaarsknecht Jan van der Schaft, die zijn dienst op 1 april 1873 aanving [9].

De pont van 1872 vaart juist af. Op de achtergrond de bebouwing rond de Willem Beukelszoonstraat. Daar ontbreekt nog het pakhuis "Oporto" aan de Oosthavenkade.

In april 1874 solliciteerden drie mannen naar de functie: Reyer Bastiaan van de Borden, Cornelis Ommering en Laurens de Ligt. Omdat acht van de 11 raadsleden op Van der Borden stemden, werd hij als veerman aangesteld [10].

In de debatten over de begroting 1874 kwam de begrotingscommissie met het voorstel een tweede veerman te benoemen. Voor één man was het teveel werk, omdat de pont de gehele dag onafgebroken heen en weer voer. De pont voorzag dus kennelijk in een behoefte. Een tweede man zou niet alleen aflossing mogelijk maken, maar ook een volledige zondagsdienst, die tot dan toe beperkt werd gevaren. Maar een andere sectie van de commissie deed het voorstel om de zondagsdienst geheel te staken omdat de pont op die dag maar weinig werd gebruikt en bovendien de veerman bezwaren had gemaakt tegen de dienst op zondag. We weten niet of dat op religieuze gronden was, of gewoon omdat de man óók wel een vrije zondag wilde hebben. Vermoedelijk is het eerste het geval, want ook de 3e sectie wilde de zondagsdienst staken. Niet alleen omdat die nutteloos zou zijn, maar ook omdat die dienst in strijd was met de "zondagswet".

Uit het commissieverslag blijkt voorts dat door afschaffing van de zondagsdienst de begrotingspost met 5 gulden kon worden verminderd en dat de op- en afgang van de pont moesten worden verbeterd, om de pont ook bij laag water te kunnen betreden.

Na enige discussie werd inderdaad besloten de zondagsdienst op te heffen, maar aan de wedde van de veerman werd niet getornd. De op- en afritten zullen worden verbeterd en de veerman zal worden gelast de pont steeds schoon te houden [11].

In 1884 is men kennelijk teruggekomen op het besluit om 's zondags niet over te zetten, want vijf mannen hebben zich aangemeld om juist op die dag, maar ook op de alge-

meen erkende Christelijke feestdagen de pont te bedienen. Tegen een wedde van 100 gulden per jaar wordt H. van Beukelen als zodanig aangesteld. Voor hem werd een speciale instructie opgesteld, waaruit blijkt dat hij op zondag etc. moest varen tussen 8 en 12 uur 's morgens en 's middags vanaf 1 uur tot na zonsondergang.

Tijdens de werkdagen moest de pont in de maanden januari, februari en december varen van 's morgens 7 uur tot 's avonds 6 uur. In maart en april van 6 tot 7 uur. Van mei t/m september van 5 uur 's morgens tot 's avonds 9 uur en in oktober en november tussen 6 uur 's morgens en 8 uur 's avonds [12].

De beide veerlieden moesten er voor zorgen dat de ketting in goede staat van onderhoud bleef. De opbrengsten aan veergeld moesten zij in een gesloten bus storten, welke bus zij de andere dag bij de gemeente-ontvanger moesten bezorgen.

Een andere instructie was nog dat als gelijktijdig personen en goederen werden overgezet, de helft van de pont beschikbaar moest zijn voor personenvervoer [13].

In 1885 werd het recht van de gemeente om pontgeld te heffen bij Koninklijk Besluit van 25 september van dat jaar vast gelegd. De daarin genoemde tarieven waren gelijk aan die van 1872, alleen de tarieven voor goederenvervoer werden erin vastgesteld op een halve cent voor goederen tussen de 25 en 50 kilo en vanaf 50 kilo 1 cent voor elke collo. Goederen van beneden de 25 kilo, alsmede Rijks- en Gemeenteambtenaren in functie, waren vrij van pontgeld [14].

In 1890 werd de dienst van de veerman uit de sfeer van de gemeentedienst gehaald: men ging de funktie verpachten. De eerste verpachting vond plaats op 11 oktober 1890 en wel

bij openbare opbieding. De zeilmaker Jan Goudappel werd voor 675 gulden "pachter van de opbrengst in 1891 van het recht onder de naam van pontgeld verschuldigd voor het overhalen met de pont gelegen in de Haven der Gemeente Vlaardingen". Voor het pachtbedrag moest hij twee borgen stellen en dat werden de plaatskecht Jacob Goudappel en de koopman Jan Maarleveld.

De betaling van de pachtsom moest in 12 maandelijks termijnen plaatsvinden op het kantoor van de gemeentontvanger en wel op de eerste werkdag van elke maand. De pachter moest zelf er voor zorgen dat het veertarief voor de passagiers goed zichtbaar was. Maar het eerste bord daarvoor werd hem door de gemeente verstrekt.

Uiteraard mocht de scheepvaart in de Haven door het pontje niet worden belemmerd. Het onderhoud van de pont kwam ten laste van de gemeente. De speciale functie van zondagse veerman was tegelijk met de pacht ook vervallen, want ook die dienst moest door de pachter worden gevaren. Hij kon echter wel een plaatsvervanger aanstellen [15].

In 1892 werd andermaal een poging gedaan om de zondagsdienst te laten ophouden, maar met 10 tegen 4 stemmen stemde de gemeenteraad tegen een voorstel van A.W. Schippers, die ouderling was van de Christelijk Gereformeerde, later Gereformeerde Kerk [16].

Het recht van pontgeld werd vervolgens jaarlijks verpacht.

1892: de kuiper Jacob Drop, gepacht voor 655 gulden.

1893: de binnenschipper Cornelis van der Linden, 700 gulden.

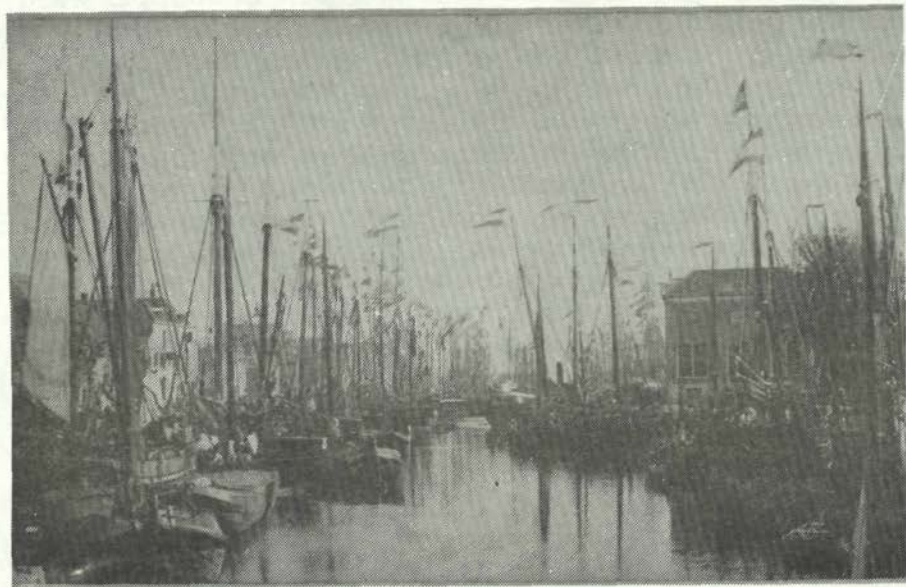
1894: de arbeider Willem Hoogerboord, 600 gulden.

1895: de bleker Klaas van Bree, 640 gulden.

1896: de zeeman Dirk van 't Oor, 410 gulden.

1897: opnieuw Willem Hoogerboord, 670 gulden.

1898, 1899 en vermoedelijk ook 1900: de timmerman Nicolaas

Dat het druk kon zijn in de Haven laat deze opname zien.
Rechts het "Verkooplokaal" op de Westhavenkade.

- van der Vlis Azn, 1898: 612 gulden; 1899: 672 gulden.
1901: de zeeman Johannes Kornaat, 405 gulden.
1902: de los werkmán Martinus Drop, 410 gulden.
1903: opnieuw Johannes Kornaat, 531 gulden.
1904: de timmerman Arie van der Vlis, 1008 gulden.
1905: de zeeman Jan Kornaat Jacobszn., 711 gulden.
1906: de los werkmán Maarten Hoozeman, 325 gulden.
1907: opnieuw Maarten Hoozeman, 310 gulden.
1908: de zeevisser Arie van Leeuwen, 345 gulden.
1909, 1910, 1911: de pakhuisknecht Maarten Hoozeman, 360 gulden.
1912, 1913, 1914: de zeevisser Arie van Leeuwen, 432 gulden en 66 cent.
1915: Maarten Hoozeman, 140 gulden.
1916 en 1917: dezelfde (verlenging van de pacht) [17].

Een groot aantal van deze pachters zal ongetwijfeld zelf als pontbaas hebben dienst gedaan, maar sommigen van hen, zoals de binnenschipper en de bleker kunnen iemand in hun plaats de pont hebben laten bedienen, zodat zij zelf hun eigenlijke beroep konden blijven uitoefenen.

We kunnen geen verklaring geven voor de grote verschillen in de pachtbedragen. Waarschijnlijk geeft een hoger bedrag aan dat er een groot aantal liefhebbers voor de functie was, wat de prijs opdreef.

Over de veerlieden zelf en over hun diensten vonden we vrijwel geen gegevens. Alleen dat Hoozeman in 1910 een nieuwe stalen reep wilde hebben, maar dat hij die al in 1909 had gehad, waardoor hij dus nu geen recht op een tweede kon laten gelden. Maar de toenmalige directeur gemeentewerken, Van Hylckama, brak een lans voor hem: "Dat nochtans voor inwilliging van zijn verzoek iets te zeggen is, omdat hij tijdens het baggeren en ten behoeve van de telefoonkabel-geschiedenis nog al enige, niet onder

cijfers te brengen schade heeft gehad en dat tenslotte de tegenwoordige pachter het publiek zeer gerieft door meerdere malen heen en weer te trekken, ook al vraagt slechts een enkel persoon voor de overzetting, in welk geval anderen wellicht zouden talmen tot meerdere personen aanwezig zouden zijn" [18].

Een bepaalde taakopvatting had dus toch invloed, al versleet de stalen reep natuurlijk wel sneller door het zo vaak heen en weer varen!

Zoals eerder opgemerkt mocht de pont het scheepvaartverkeer in de Haven niet hinderen, maar andersom mocht natuurlijk ook niet. Toch gebeurde het in de nacht van 2 op 3 juni 1899 dat een Scheveningse logger op de ketting van de pont voer en bij het zakken van het water daarop bleef zitten. De schipper van de logger kreeg een proces-verbaal en men moest wachten op hoog water al eer de pont om 9 uur in de morgen weer kon varen. Problemen waren er ook met het zogenaamde "zwaaien" van de Vlaardingse Stoomboot, dat is met aan de kade vastliggende kop, het schip keren, zodat men vóóruit de Haven weer uit kon. Volgens een burger die veel gebruik maakte van de Havenpont, gebeurde dat zwaaien uitgerekend steeds bij de aanlegplaats van de pont tegenover de Oosterstraat. Dat betekende wachten, met alle kou en ongemak die dat meebracht. De "burger" die deze klacht uitte in een ingezonden stuk aan de Nieuwe Vlaardingsche Courant, merkt nog op dat dit zwaaien best ook kon geschieden "bij de andere pont, die als bijwagen beschouwd kan worden" [19].

Naar aanleiding van een foto was al eens eerder de gedachte geopperd dat er twee havenponten waren geweest en dat werd door deze mededeling dus bevestigd, terwijl ook mijn 90-jarige moeder zich die tweede pont stellig herinnerde. Nader onderzoek leverde op dat de gemeenteraad in

volgens de meeste raadsleden.

Nadat nog was gewezen op de gevaren die men liep bij het oversteken van de Haven via de Spoorbrug, wat oogluikend werd toegestaan, werd uiteindelijk toch besloten tot de aanschaf van een nieuwe pont. Over de plaats van overvaart van die pont zou later worden beslist [21].

In juni daarna werd het plan voor de nieuwe pont ingediend. Het betrof er een van 7,50 x 3,50 x 0,65 meter, voorzien van een gegalvaniseerd gegolfd ijzeren overkapping. Hij zou 2.200 gulden gaan kosten, exclusief het maken van toegangen, wat op 1.400 gulden werd begroot. Vanwege de windvang dienden de zijkanten van de overkapping open te blijven en dat scheelde nog 100 gulden op de prijs.

B & W adviseerde de nieuwe pont zuidelijker, dus meer naar De Maas toe, te laten varen dan de bestaande pont deed. De afstand tussen Oude Havenbrug en de mond van de Buitenhaven was 1.100 meter en het midden daarvan lag vóór de Van Leijden Gaelstraat. Maar vanwege de toemende "beweging" (van het verkeer) bij de Kon. Wilhelminahaven leek het wenselijk de pont vlak ten noorden van de Spoorbrug zijn oversteek te laten maken. De oude pont zou dan moeten verdwijnen [22].

Er kwam nogal veel kritiek op deze voorstellen in de raadsvergadering van 16 juni 1899. Van Dusseldorp wilde óók de bestaande pont behouden. Een ander vond de nieuwe plaats zó ver weg, dat weinig mensen er plezier van zouden hebben. Weer een ander vond het bij de Spoorbrug een veel te druk scheepvaartpunt om daar ook nog een pont te laten varen. Hij wilde de nieuwe pont dicht bij de oude laten varen en elkaar te laten afwisselen.

Opnieuw kwam een brug over de keersluis ter sprake, nu in afweging van de hinder voor de scheepvaart van een pont

De "Kippebrug" over de Oude Haven ten zuiden van de spoorbrug. Op de achtergrond de molen "De Vrijheid" aan de Galgkade.

t.o.v. een brug.

Kikkert merkt op dat de Spoorbrug gewoonlijk open stond, terwijl een voetbrug juist zoveel mogelijk gesloten moest blijven. Het treinverkeer was kennelijk minder frekwent dan het scheepvaartverkeer!

Als men tot een besluit komt, dan is dat, dat de nieuwe pont moet komen, terwijl de bestaande pont niet zal worden opgeheven. Over de vaarplaats werd men het nog niet eens, vooral ook niet omdat de Havenmeesters ook bezwaren hadden gemaakt tegen de voorgestelde plaats bij de Spoorbrug. De Commissie inzake Gemeentewerken moest hierover eerst maar eens nader adviseren [23].

Die commissie rapporteerde op 12 juli en uit dat rapport bleek dat ook de meerderheid van de commissie de voorgestelde vaarplaats niet goed achtte. Tegen de tijd dat de Spoorbrug open ging (hij was dus niet "altijd" open) hebben zich zoveel schepen bij die brug verzameld dat het onmogelijk is om daar met een pont tussendoor te kunnen varen. Ook de normale scheepsbewegingen waren daar drukker dan meer noordwaarts in de Haven, terwijl ook de sterke stroom bij de sluis voor de pont bezwaarlijk zou kunnen zijn. De commissie adviseerde dan ook het punt tegenover de Oosterstraat aan te houden. Beide ponten zouden dan circa 75 meter van elkaar af varen, zodat passagiers gemakkelijk konden zien welke pont het eerste naar de overzijde zou gaan [24]. In de raadsvergadering van 14 juli werd de conclusie van dit rapport bij acclamatie aangenomen [25].

En zo voeren er dus twee ponten in onze Oude Haven en dat bleef zo tot 1903. Toen waren er klachten over de bediening van de oude pont, omdat de pontman vaak niet te vinden was. Dat kan natuurlijk wel uitkomen, want de pachter moest zelf zorgen voor iemand om die tweede pont

Overzichtsfoto van de Haven. De Prinses Julianabrug is nog niet gebouwd.

te kunnen bedienen en die moest hij zelf betalen.

Per jaar gingen zo'n 4.000 mensen (in het raadsverslag staat: 40.000!) met de oude pont mee, en raadslid Kikkert vond dat "niet gering", maar burgemeester Verploegh Chassé merkte op dat dit aantal per dag berekend "zeker niet belangrijk is". Behalve dat de bediening slecht was, men moest uiteindelijk wel naar de andere pont als er niemand kwam opdagen, voer de pont nog erg langzaam ook. Toch had hij in 1903 37 dagen gevaren met 4.693 personen, dus gemiddeld 127 per dag en 60 à 70 tonnen haring [26]. Niettemin werd op 10 november 1903 met 8 tegen 7 stemmen besloten de oude pont uit de vaart te nemen [27].

In 1905 kwam eindelijk toch ook nog een voetgangersbrug over de keersluis de mogelijkheden tot oversteken vergroten. De vorm van de brug leidde tot de bijnaam "Kippenbrug" en onder die naam ging deze brug de Vlaardingse geschiedenis in.

De andere pont bleef inmiddels gewoon varen, maar ook daarover kwamen klachten: in april 1912 zou de veerman smoesjes hebben bedacht om niet te varen als er abonnementhouders bij de pont stonden te wachten. Er zou te veel wind zijn. Onzin, vonden de abonnees, het ging erom dat zij al betaald hadden, voor de veerman was er niks meer van hen te halen! Pontman Van Leeuwen reageerde op het ingezonden stuk op 20 april 1912 met een ontkenning. Als hij wel eens moest blijven liggen dan kwam dat door het zwaaien van de boten. In een weerwoord van de eerste schrijver kreeg de pontman lof voor het feit dat hij de kapiteins van de stoomboten op het zo hinderlijke zwaaien had gewezen! Bovendien: Van Leeuwen had zijn leven gebedd, want schrijver had hem al twee keer een geabonneerde geheel alleen zien overdraaien en dat was iets wat

voorheen niet voorkwam! [28] Het abonnementsgeld werd overigens medio 1918 een keer verhoogd tot 2 gulden 50 cent per jaar. Dat het pontgeld voor een persoon ooit verhoogd is van een halve cent tot 1 cent, zoals wel gezegd wordt, hebben we niet kunnen constateren.

Het einde van de Havenpont kwam, zoals gezegd, op 1 september 1922. Op 27 oktober 1922 werd niet alleen besloten déze pont te verkopen, maar ook de "reserve" pont, die echter te slecht was geweest om nog te gebruiken. Dit zal ongetwijfeld de in 1903 uit de vaart genomen pont van 1871 zijn geweest [29].

Middels een gedichtje door "A. van W.", ongetwijfeld Adrie van Witzenburg, wordt in de NVC van 19 september 1922 even stil gestaan bij het verdwijnen van de pont:

"Langzamerhand verdwijnen de oude vervoermiddelen in den maalstroom van het moderne leven. Ook de oude havenpont heeft na jarenlange trouwen dienst, opgehouden te varen. De vernieuwing van de schoeiing belette de vaart en als die klaar is, hoopt men dat ook de nieuwe brug er zal zijn. Strikt nodig is de pont dan niet meer. De afstand is te klein.

Wij ontvingen een versje ter afscheid, dat we hieronder laten volgen:

Aan den ouwen pontbaas.
(vereenvoudigde spelling)

Ouwe afgedankte pontbaas, kerel 'k ben je goed gezind.
Want ik was al vele jaren, op de pont je beste vrind.
Gaarne ging ik overvaren, met jouw ouwe trouwe pont.
Waar jij met je grijze haren voor je brood te draaien stond.
Ouwe afgedankte pontbaas, waarom kom je niet meer t'rug?

Is het voor dat beetje duiten ? Voor de nieuwe havenbrug?
Voelde men dan in ons stadje niets voor jou en je bestaan?
Voor je baantje dat je jaren, dag in dag uit trouw hebt
gedaan?

Ouwe afgedankte pontbaas, wat ga jij nu eig'lik doen?
Ga je leven van je centen, of krijg je misschien pensjoen.
'k Hoop de Heren zullen denken, aan dee'z tijden, slecht
en duur.

Anders kom je na een poosje, zeker toch naar 't Armbe-
stuur.

Ouwe afgedankte pontbaas, 'k Voer zo gaarne met jouw
pont,
waar ik dikwijls, ouwe kerel, dan met jou te praten stond,
weet je nog wel die gesprekken, over schol en schellevis.
Kerel 't spijt me dat in ons stadje, geen plaats meer voor
een pontje is".

Wij nemen aan dat Maarten Hoozeman in 1922 de laatste
pontbaas was. Hij was toen 77 jaar.

Sedert de opheffing van de pont wordt er alleen nog in
nostalgische zin over het havenpontje geschreven, gespro-
ken én gezongen. We denken daarbij vooral aan het onver-
getelijke lied "De Pontjesbaas", zoals Walter van Ginneken
dat zong in de show "Even goeie maatjes" in 1973.

Wie de oude vergeelde foto van het pontje ziet, roept in
vervoering uit "Oh ja, het pontje!", maar wie had zich
gerealiseerd dat er nog zoveel geschiedenis met dit pontje
is meegevaren ?

Noten

1. Notulen gemeenteraad 1871 sept. 29.
2. a.v., 1871 okt. 4.

3. a.v., 1871 okt.20.
4. a.v., 1871 dec.18.
5. a.v., 1871 dec.22.
6. a.v., 1871 dec.29.
7. a.v., 1872 jan.27.
8. a.v., 1872 febr. 5 en gemeentepublicatie 1872, nr 41.
9. Akte van verpachting, 1873 mei 10. (Niet geïnventariseerd).
10. Notulen gemeenteraad 1874 april 20.
11. a.v., 1874 sept.18.
12. a.v., 1884 dec.20 en Gemeentebblad 1885, nr 16.
13. Gemeentebblad 1885, nrs 15 en 16.
14. a.v., 1885, nr 25.
15. Akte van verpachting nr 738 en notulen gemeenteraad 1892 okt.1.
16. Notulen gemeenteraad 1892 okt.21
17. Akten van verpachting, resp. de nrs 749, 3b, 19, 24, 40, 55, 60, 64, 70, 83, 92, 99, 103, 115, 129, 139, 148, 164 en 187 (met inliggende verlengingen).
18. Archief Gemeentewerken, Correspondentie met B & W 1910, dossier 36/2.
19. Nieuwe Vlaardingsche Courant 1893 jan.10.
20. Ingekomen stukken gemeentebestuur 1899, nr 82.
21. Notulen gemeenteraad 1899 febr.22.
22. Ingekomen stukken gemeentebestuur 1899, nr 320.
23. Notulen gemeenteraad 1899 juni 16.
24. Rapport Commissie van Gemeentewerken 1899 juli 12.
25. Notulen gemeenteraad 1899 juli 14.
26. Ingekomen stukken gemeentebestuur 1903, nr 12/2.
27. Notulen gemeenteraad 1903 nov.20.
28. Nieuwe Vlaardingsche Courant 1912 april 17, 20 en 24.
29. Notulen gemeenteraad 1922 okt.27.

WANDEL MET MIJ MEE

P. de Goede

In het septembernummer van 1987 van onze vereniging wandelden wij met u langs de Westhavenkade vanaf de Smalle Havenstraat tot aan de Dayer. Het was een wandeling in de tijd, vijftig tot zestig jaar geleden. Wij bekeken de huizen en maakten kennis met de bewoners. Stuw- en duwers aan de matige welvaart in die dagen. Achter de huizen aan de Haven de smalle straten en stegen als de kleine bloedvaten van het stadshart. Om er een paar te noemen: Vleersteeg, Smalle Havenstraat, Kerksteeg, Lijnstraat, Dayer als klein centrum, Landstraat en Rijkestraat, Bredesteeg en Baanstraat en vele niet genoemden. Ze lagen rondom het hart van de stad. Het kerkplein met het kerkgebouw en de oude toren dominerend over het kleine gedoe beneden hem. Rond het plein leunden de huizen tegen elkaar, elk met een eigen gezicht. De meesten bewoond door nijvere ambachtslieden en winkeliers. Wij zetten onze wandeling voort, te beginnen bij de Smalle Havenstraat. Een druk belopen straatje. Op de doordeweekse dagen was het druk door het werkverkeer. Op zondag was het de corridor vanuit "Het Land" naar de kerk. Dan domineerde het zwart in het straatje. Kleur was taboe voor het kerkvolk. Nu is het straatje het domein voor kunstenaars met hun galeries en kan men deze tegenkomen in de meest exotische kleding. In het verre verleden was het een middenstandsstraatje. Tegenover de massieve gevel van hotel Boer stond het kleine broertje in de horeca, café "Het Zaagmolmpje". Het had een ander soort bezoekers dan het voorname hotel. Voor je gevoel paste de cafébaas Zijdenbos niet in het

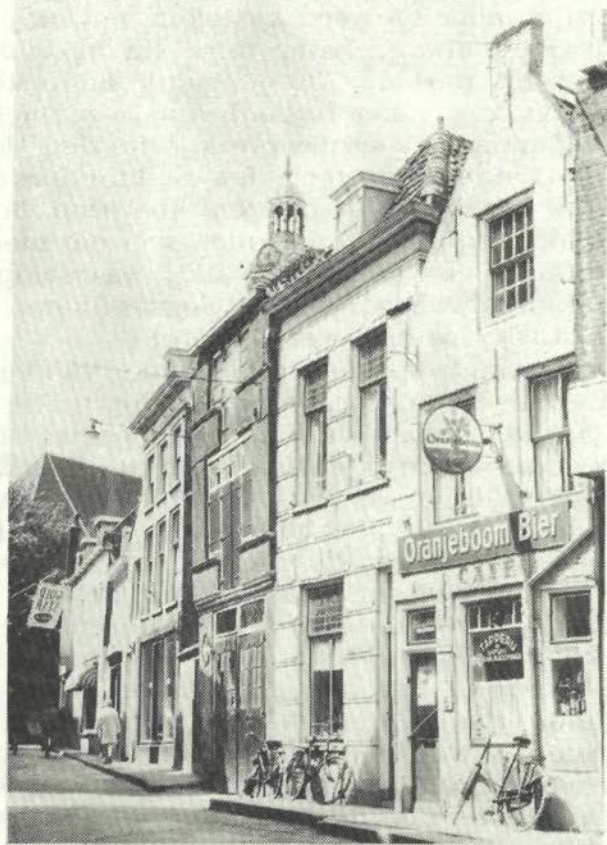
Hotel Boer aan de ingang van de Smalle Havenstraat.

kleine stulpje. Hij was een forse kerel die men rond half tien tussen de deurposten van het café aan kon treffen, knipperend tegen het zonlicht. Zijn zoon volgde de voetsporen van zijn vader en werd kastelein van café "Rotterdam" aan de Parallelweg. Later werd hij bekend om zijn zeiltocht rond de wereld. Als je geluk had, kon je de knappe dochters van vader Zijdenbos, als gevlucht uit de doos van Pandorra, het smalle straatje in zien fladderen. Zakkendragers, kuipers en zeelieden die hun dorst niet aan de grote klok wensten te hangen kon men het kleine kroegje zien binnenglippen. "Wat niet weet dat niet deert". Naast het cafeetje een heel oud pand, waarschijnlijk een paardeschuur, afgebroken in de naoorlogse opbouw. Jammer, er ging een stukje historie mee verloren.

Naast de paardeschuur was de kapperswinkel van Verschoor. Als het stil was in de morgenuren omljstte de donkergroene pui het gelaat van de Figaro die peinzend door de ruit gluurde naar de drukte op de Haven. Tot laat in de avond was de zaak op zaterdag gevuld met kuipers en kruiers. De haringlucht aan hun buizen en broeken verdrong de lichte parfum van de mix waarmee na het scheren de "haringkoppen" werden benat. Die het betalen kon, liet ook op woensdagavond de baard verwijderen, tarief: een dubbeltje, knippen een kwartje. En hoe korter het haar geknipt was (soms op het kale af), des te langer ging het mee. Bovendien was het een afweer tegen luis. Behalve kuipers, kruiers en zeelieden telde Verschoor onder zijn klanten ook meneer pastoor, want de kapper was een vroom katholiek. Later is de zaak verhuisd naar de Oosthavenkade naast de sigarenzaak van Tol.

De kapperswinkel van Verschoor leunde tegen het huis van de heer Van der Knaap, eigenaar van het restaurant "De Hollandsche Tuin" op de hoek van de Hoogstraat en de Brede Havenstraat. Hij had daarbij een stalhouderij. Het

De westzijde van de Smalle Havenstraat.

was een man die wilskracht uitstraalde. Hij hield van paarden en ook van koeien die hij liet grazen in een weide buiten de stad. Bij de ondergaande zon kon men hem zien scharrelen rond zijn dieren. De mensen zeiden dat hij er warmpjes bij zat, mogelijk verdiend in zijn "Hollandse Tuin". In de winter, als er ijs lag, was het een trekpleister voor de Westlanders die vanuit het Westland de Vlaardingse Vaart afschaatsten en aanlegden in "De Hollandse Tuin". Met de schaatsen op de rug, en om de nek een rode zakdoek gevuld met Vlaardingse ijsmoppen, aten zij hun brood en lesten zij hun dorst bij Van der Knaap. Soms was het er zo vol, dat ze op de stoep stonden.

Er was een ijzerwinkel van Vogel in de Smalle Havenstraat en op de hoek van het Kerkplein en het straatje het pand van Van Heusden, in die dagen hét adres voor behang en bijkomende zaken. Later groeide dit bedrijfje uit tot een flinke meubelzaak. De grondslag voor dit bedrijf werd gelegd door de weduwe Van Heusden, in een klein winkeltje in de Schoolstraat. Zij was vroeg weduwe met een groot gezin en vocht zich met ijver en inzet een weg om het bestaan. Wat zij begon, hebben haar zoons Cor en Daan uitgebouwd. Hun zuster volgde hetzelfde spoor. Tegenover Van Heusden op de andere hoek van de Smalle Havenstraat bevond zich de maalterij van Dorsman. Een grote rustige man. In mijn jongensogen moest hij heel sterk zijn, wanneer hij de zakken met meel voor zijn pakhuis zette. Aan zijn huis grensde de schilderswinkel van Gerrit Bot. In tegenstelling tot zijn buurman, de maalter, een driftige kleine man. Men kon hem horen snateren als er iets niet naar zijn zin ging. Zijn twee zoons, Gerrit en Piet, erfden deze gave en waren bekwame vaklieden.

Waar nu een galerie is, was vroeger het tabakswinkeltje van Van Selm, een stilte-eiland in vergelijking met de verversburen. Sfeervol en gezellig. Hun rechterbuurman was bakker Van Dalen. Een gevulde mollige bakker: levende

*Opname van de verdwenen stalhouderij in de Smalle Haven-
straat tegenover de Vleersteeg. Afgebroken in 1966.*

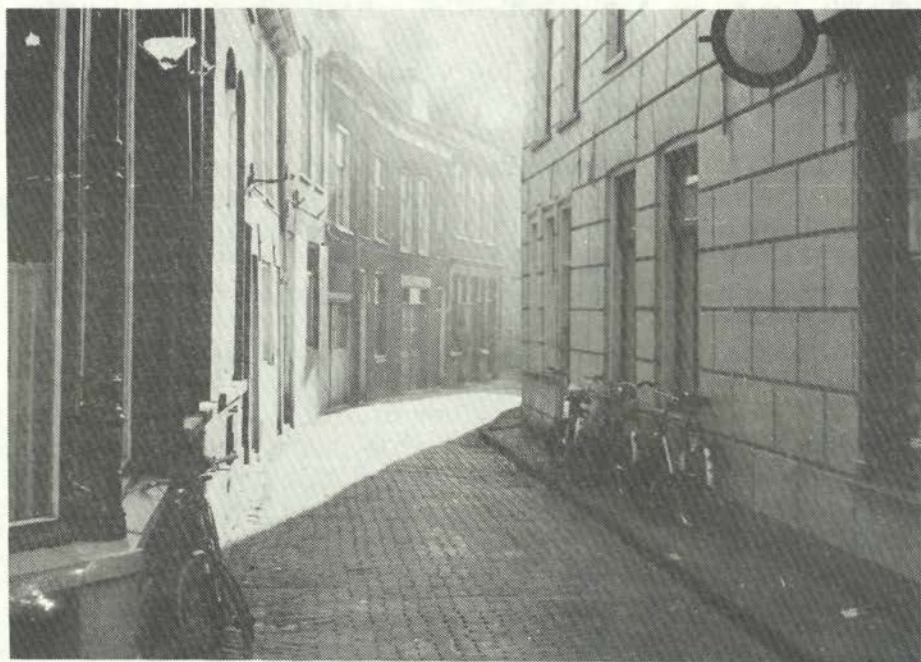
reclame voor de zoetigheid die achter de geprofileerde etalages van zijn winkel lag. Van Dalen was een beroemd schutter. Als lid van de schietvereniging "Wilhelmina" was hij vele jaren kampioen.

Wij gaan de hoek om naar de Vleersteeg, een smalle straat met weinig lantaarns, vrijplaats voor verliefden, mede verwarmd door de gevel van bakkerij Van Dalen. Als in de vroege morgen de lucht van het vers gebakken brood door de open klapramen naar buiten golfde, at men mee zonder brood.

Tegenover de bakkerij loodgieter Van Muien, een goed en vriendelijk mens. Moeizaam hield hij de loodgieterij over-eind. Zijn moeilijke economische situatie was er mede de oorzaak van dat hij op het verkeerde paard wedde. Net als vele middenstanders die het moeilijk hadden rond 1938 koos hij voor Mussert. Het werd een teleurstelling.

Twee huizen verder was de melkwinkel van De Vette, gedreven door een frisse pittige mevrouw De Vette. Ze zat ruim in haar nakomelingen en zorgde ervoor dat, naar het gebod van paus en pastoor, het plaatselijke kerkvolk toenam in aantal.

Met fraaie letters stond het op de ruit: "De Bierbron", een achteraf-café in de Vleersteeg. Overdag stond het te suffen in het straatje, maar in de avond was het een feesttent voor kaarters en drinkers en niet zelden werden geschillen in het donker van de avond in de smalle steeg op de vuist beslist. De Vette en de "De Bierbron" hadden tegenover zich de achtergevels van gemeentewerken op het kerkplein. Als sluitstuk op de hoek van de Vleersteeg en de Dayer weer een bakker: Man in 't Veld, lang niet zo'n blozende bakker als zijn collega-concurrent Van Dalen. Het was een wat grauwe, gerimpelde man. Hij bakte zijn brood voor het onderhoud van zijn vrouw en twee kinderen, een dochter

Sfeervolle foto van de Vleersteeg genomen vanuit de Smalle Havenstraat.

en een zoon. Ook de laatste zag de heilstaat van Hitler waarin hij geloofde niet gloren.

Wij wippen even rechtsaf de Kerksteeg in. Daar stond zonder vertoon de winkel van de gebroeders Stam, scherp-slijpers van de kuipersgereedschappen, getapt onder het kuipersvolk om hun kundigheid in het vijlen van zagen. Ze verkochten gereedschap en ook houten devels waarmee de kuipers de tonnendeksels aan elkaar klampten.

Wij zakken af naar de Dayer. Op de hoek van de Landstraat schoenlapper Dubbeldam, een knappe man en schoenmaker. Als een van de weinigen onder zijn vakgenoten maakte hij ook nieuwe schoenen. Naast hem de tabakswinkel van Moerman, die niet alleen postloper was van profes-sie, hij was tevens tabaksverkoper. Een gezellig trefpunt. Een vlotte babbel bij het verkopen van een pakje "Bleke Bet", Miss Blanche in de gele verpakking. De tabakswinkel werd geflankeerd door de timmerwinkel van Henneveld. Een beweeglijke man met een blonde snor en bekend om het goede timmerwerk. Wellicht minder bekend dan zijn buurman, was kapper Klink. Beroemd tot buiten de stadsgrenzen om zijn kappers-kwaliteiten. Tevens een niet onverdienste-lijke kunstschilder. Zijn kapperskunde vond haar hoogtepunt in het knippen van "en brosse". Mijnheer en mevrouw Klink hadden drie zoons en twee dochters. Mooie meisjes waar je als jongen op karwei een oogje aan waagde. De zuidzijde van de Dayer werd afgesloten door het hoge gebouw van de muziekschool, tegenhanger van het "Verkooplokaal" aan de Haven, dat het uitzicht op de Haven belemmerde. Voor de muziekschool bevond zich het hoge hardstenen bordes. Vaak de plek waar "Gilles", een licht debiele jongen, zijn fan-tasieën uitleefde. Vanaf het bordes sprak hij het volk toe, imiteerde er Adolf Hitler of zong er vaderlandse liederen. Gilles behoorde tot de vaste inventaris van de haringstad. Tegenover de muziekschool aan de noordzijde van de Dayer

De Dayer bij de Haven.

het bankierskantoor van Stahlie en Moerman. Voor het raam, dat uitzicht gaf op de Haven, kon men Stahlie met zijn markante kop peinzend zien staan. Achter een bureau zijn compagnon Moerman, een wat schrale man, en achter het bureau voor het andere raam mijn vriend Gerrit, die op dit kantoor zijn loopbaan begon. "Stahlie en Moerman" was de raadgever en mogelijk ook de financier van middenstanders rondom. Later werd in het pand "Het Vrije Volk" gevestigd, verkopers van socialistische lectuur. Hun buur was schoenenhandel Poot. Een man met een fluweelachtige stem. Hij had een druk bezochte zaak. Zijn zoons zagen geen heil in de schoenenzaak. Twee ervan kozen een andere weg. De één, Jacob, die naast mij in de schoolbanken zat, stichtte een schoonmaakbedrijf. De ander, Jan, een vlotte babbelaar, ging voor het Leger des Heils naar Indië. Naast Poot het snoepje van de Dayer: bakkerij Hendriks. Achter de toonbank Aagje in haar kraakhelder witte schort. De wijze waarop zij de klanten bediende was een kosteloze toegift die werd gewaardeerd. Er was nog een winkel; het was iets met gordijnen of iets dergelijks. Ik had er geen herinnering aan, totdat ik een oude Dayerklant tegen kwam, die me in jaren overtrof en mij wegwijs maakte. De winkel, die geen indruk achterliet, was eerder een groentewinkel van Eigenraam. Hij had een groentetuin aan de Markgraaflaan waar hij dagelijks in werkte. Zijn vrouw deed de nering op de Dayer. Groente en fruit was troef op de Dayer.

Het huis dat de Zomerstraat en de Kerksteeg vastklampte, werd bewoond door Willem Borsboom met zijn gade en hun enige dochter. Willem Borsboom werd in de Vlaardingse volksmond ook wel "Wukkem" genoemd. Het was een typische man, voer zijn eigen koers. Degene die hem niet wilde volgen, kon rekenen op een scheldkannonade. Hij had een eigen schrijfstijl, een flauwe afspiegeling van de Nederland-

De Dayer met de Kerksteeg. Rechts de Vleersteeg.

se taal. Met krijt schreef hij op een plank: "and-appelen". En als een aspirant koper de appels betastte of in de handen nam, schoot Wukkem uit zijn slof met: "Mag je thuis ook overal in knippen? Ik kan een ander geen beurse waar verkopen!" Later stond hij met een stalletje naast de Visbank en woonde in een cementen schip bij de spoorbrug. Maar de goede handel moest van zijn echtgenote komen. De wagen, keurig opgetast met groenten en fruit, kon men elke morgen voor de huizen der welgestelden aan de Schiedamseweg zien staan. Onvermoeibaar prees zij haar waar aan. Voor het huis op de Dayer was een klein bordes, waar op de treden de groente en het fruit te koop lag. Getooid met een blauw schort en een zwarte doek over haar magere schouders trotseerde zij weer en wind. Zij genoot de hulp van een hond die haar wagen met behulp van een touw dat aan de bomen van de wagen was bevestigd hielp trekken. Figuren als deze mensen gaven kleur en leven in de straten van Vlaardingen.

De oudere man, op de Dayer geboren, zei terloops dat vóór bakker Hendriks, de zaak van de heer Rij was, een vrijgezel. Vóór Stahlie en Moerman werd de bank geleid door de heer Tuil, ook een vrijgezel. Zo is de Dayer compleet.

Wij gaan naar het kerkplein. Het hart van de stad. Als een vesting der gelovigen staat er een kerk. Hoog rijst de oude toren boven de huizen uit. De glas-in-lood ramen, geschonken door enkele welgestelden tot glorie van God en zichzelf, zijn verdwenen tijdens de renovatie van de kerk: de wonderbare visvangst en het subtiële blauwe raam met het kruis, ontworpen door Jo Schouten. Monumentenzorg wuifde ze weg bij het zoeken naar de oorspronkelijke vormen uit het verleden. Een renovatie, mogelijk gemaakt door de inzet en de vindingrijkheid van Jaap Thurmer, directeur van een vlaggenfabriek. De kerk is een monument uit het verleden die meetelt onder de monumenten. Het kerkplein

Vanaf de toren op de Markt zien we de Kerksteeg en de Dayer (rechts) en bovenaan de Haven.

had iets intiems. Rond de kerk stonden de huizen, wier bewoners in veel gevallen ambachtslieden waren. Laten wij beginnen op de hoek van de Kerksteeg.

In de loop van der jaren werd het pand links naast de Kerksteeg gehuurd door een postzegelhandel. Later door de heer Boer en zijn zoons die er een handel in orgels en muziekinstrumenten in hielden. Daarna werd het een soort muziekschool. Naast Boer een geprofileerde gevel met geverfde muren. Ik weet het niet zeker maar het ligt mij bij dat het huis werd bewoond door ene Baauw, voorzaat van de eigenaars van de bouwmaterialenhandel in de Havenstraat.

Dan de gebouwen van gemeentewerken, lang niet zo presentabel als de huidige aan de Hoflaan. Er waren twee panden aan elkaar geplakt. Eén met hoge ramen dat mogelijk een school is geweest, en een verbouwde woning. Het meest aanvaardbare was de brede ingang naast de gebouwen, een toog van hardsteen met groengelakte deuren. De steunpilaren waren directeur Kolpa met zijn secundanten Stahlie en Wapenaar, twee keien in bouwkunde. Beiden gaven ook les op de burgeravondschool. Kolpa was een figuur apart. Hij kon je met zijn dikke brilleglazen doordringend aanzien. Zijn spreken was kortaf. Hij en de anderen werkten in spaarzaam verlichte kamertjes. Men kon altijd bij hen terecht. Bureaucratie was hen vreemd. Op gemoedelijke toon werd elke burger door hen geholpen. Maar, afspraak was afspraak. Wie er zich bij een verbouwing niet aan hield, was nog niet klaar met hen. Ze wisten heel goed waar ze het over hadden. Ze waren tot hun functie opgeklommen vanuit het ambacht.

Wij gaan voorbij de graanmalerij van Dorsman (en luisteren een ogenblik naar het gezoef van het malen) en de etalages van Van Heusden. Een woonhuis, voorzover ik weet door Van Minnen bewoond. Dan het hoge, rijk geprofileerde

Leden van het "Bureaupersoneel" van Gemeentewerken in 1924. Van rechts naar links: F.J. Hendriks, opzichter plantsoenen; H.J. Horn, magazijnmeester; ir. J.J. Kolpa (zittend), directeur; P. Wapenaar, opzichter 1e klas; J.R. van Haften, 3e klerk; H.J. Stahlie (zittend), opzichter 1e klas; O.J. Köhnen, waarnemend boekhouder; G. Starrenberg, boekhouder; R. Visser (zittend), opzichter (tijdelijk); J. Dubbel-dam, 1e klerk; G. Kornaat, opzichter.

De opname werd gemaakt op de binnenplaats van Gemeentewerken aan de Markt (zie vorige opname links).

pand op de hoek van de Hoogstraat, waar in mijn jeugd Van Haren, de schoenenhandel, was gevestigd. Toendertijd bekend om de rubberschoenen, prijs f 4,-- per paar. Ze waren wel een bron van zweetvoeten. Maar wat wil je, als de geldbuidel krap is en je een groot gezin van schoeisel moet voorzien en dan nog slechts voor de zondag!

Wij gaan voorbij de Hoogstraat en links de Waag en de Vleeshal die tegen de kerk aanleunen. Er werd in beslag genomen vlees in verkocht tegen lage prijzen. Soms was er levend vee en kon men de varkens horen protesteren tegen het einde dat zij wachtten.

Op de andere hoek van het kerkplein en de Hoogstraat troonde juwelier Hoogerwerf. De vader van de dochter die tegen Marinus van der Schee knipoogde in de leeszaal. Als de zon op de etalages van de juwelier scheen blikkerden het goud en het zilver verlokkelijk. Hoogerwerf was een echte heer. Keurig gekleed en met een verzorgde snor. Zijn zoon werd een bekende hartspecialist in Leiden.

Het was een groot contrast, de juwelierswinkel en het piepkleine snoepwinkeltje van vrouw Van IJperen. Het lui-lekkerland voor de jeugd die met de kin op de toonbank geen besluit kon nemen "welk lekkers het wezen zou". Maar vrouw Van IJperen had er de wind onder. Je kon er kiezen voor een halve cent, een cent, maar veel meer dan een dubbeltje kon je er niet verbrassen. 's Zomers een ijsje van een cent of, voor wie er goed bijzat, één van vijf cent. Vrouw Van IJperen was weduwe. Ze had twee zoons. Piet werd een zeer bekwame wagenmaker. De oudste zoon was op kantoor en was in zijn dagen een bekend klarinet-tist die menigmaal solo speelde buiten zijn woonplaats. Hij was lid van "Sursum Corda", de muziekvereniging die ook nu nog op feestdagen haar klanken laat horen.

Naast het winkeltje plakte Priem leuke fietsbanden à raison

Markt met Kerksteeg.

*Vanaf de toren op de Markt zien we de Smalle Haven-
straat en de Vleersteeg (rechts boven).*

"We gaan voorbij de Hoogstraat en links de Waag en de Vleeshal die tegen de kerk aanleunen ..."

van een kwartje. Een nieuwe fiets was in die dagen een gebeurtenis van gehalte. Ze werden niet gestolen zoals in onze dagen. Een tweedehandsje was ook mogelijk. Jarenlang heeft baas Priem er zijn vak uitgeoefend. Naast Priem het massale pand van wagenverhuurder Koster. In die jaren gekocht door Van der Horst, een wagenmaker uit de streek van Rijnsburg. Een integer man, wat zwaar op de hand in beslissingen. Hij leverde echter prima werk. Als schilder heb ik er de eerste vrachtauto's geschilderd. Als schilder kom je bij de mensen in huis. Als het klikt, ontstaat er een prettige verhouding. Alle vijf kinderen van de familie Van der Horst hebben op mijn schildersknief gezeten. Ik heb met hun gezongen aan het orgel, het instrument der gelovigen in die tijd. Gezamenlijk hebben wij geluisterd naar de "Duitsers", een club van een man of tien zeer bekwame muzikanten die elke donderdag in de loop van de avond op het kerkplein enkele nummers ten beste gaven. Muziek vol harmonische klanken. Gekleed in een eenvoudig uniform kwamen ze week na week hun talenten tonen. 's Avonds speelden zij naast de Visbank voor een groot gehoor. Als zij speelden was het doodstil. Als de kleine klarinettist een solo ten beste gaf, kon hij rekenen op waardering en applaus. De oorlog brak uit in 1940. De muzikale vrienden werden toen vijanden door het gerommel van machten.

Naast Van der Horst het kolossale pand van Pietersen in electriciteit. Pietersen, klein van stuk, was behalve een goochelaar in elektrische bedoening een slimme koopman. Hij bezat een grote dosis humor, waarmee hij zijn zakelijke praatje doorspekte. Bovendien was hij streng katholiek. Als kunstverzamelaar had hij in de oorlog oude hang- en staanklokken gekocht. Hij maakte van twee beschadigde klokken één gave. Als ik naar de klok kijk die ik van hem kocht, zie ik zijn licht spottende glimlach. Hij werd heel oud, reed op zijn negentigste nog auto. Zijn zoon zette het

bedrijf, dat thans aan de Westhavenkade nabij het Hoofd is gevestigd, voort.

Wij gaan door en staan voor het raadhuis, het "Stadhuys" zeggen de Vlaardingers. Het stadhuys trotseerde de eeuwen. Over het wel en wee van het stadje aan de Maas werd er beslist en zo is het nog. Eens gebeurde dat onder leiding van burgemeester Pruis, een man met een mooie, volle baard. Als hij van zijn huis aan het Verploegh Chasséplein over de Schiedamseweg naar het stadhuys wandelde, lichtten de mensen eerbiedig de pet of hoed. Een hele rij burgemeesters kwam na hem. Van Walsum, Siezen, Hansen als N.S.B.-burgemeester in de oorlogsjaren; na de oorlog mr. Heusdens die de stad meer dan een kwart eeuw diende. Onder hem zijn diverse grote werken tot stand gekomen. Hij stierf in 1987 en werd in Vlaardingen begraven. Men kan rustig stellen dat hij geliefd was bij de meeste burgers. Hij was onder meer één van de initiatiefnemers van de bouw van de Beneluxtunnel. Daarna kwam Kieboom, opgevolgd door de huidige burgemeester Van Lier. De burgemeesters werden bijgestaan door de wethouders. In mijn jeugd wethouder Roos, Maarten de Heer, principieel antirevolutionair. Wethouder Wout Don en Jan Buis. In die dagen was het wethouderschap meer een erezaak dan een baan waarmee men zijn brood verdiende. Heel bekend van na de oorlog was het college De Bruin, Van Minnen, Weststraten en Van Veen. Zij hebben met grote inzet het puin geruimd van de oude krotten in de binnenstad die vervangen werden door een koopcentrum en nieuwe woningen. Hun opvolgers hebben het verder uitgebouwd. Ook een vrouwelijke wethouder deed haar entree: de eerste tekenen van de emancipatie.

Op woensdag was het druk voor het stadhuys: trouwdag! Zowel 's morgens als 's middags werd er getrouwd. Aan de achterzijde van het stadhuys stonden twee weken de namen

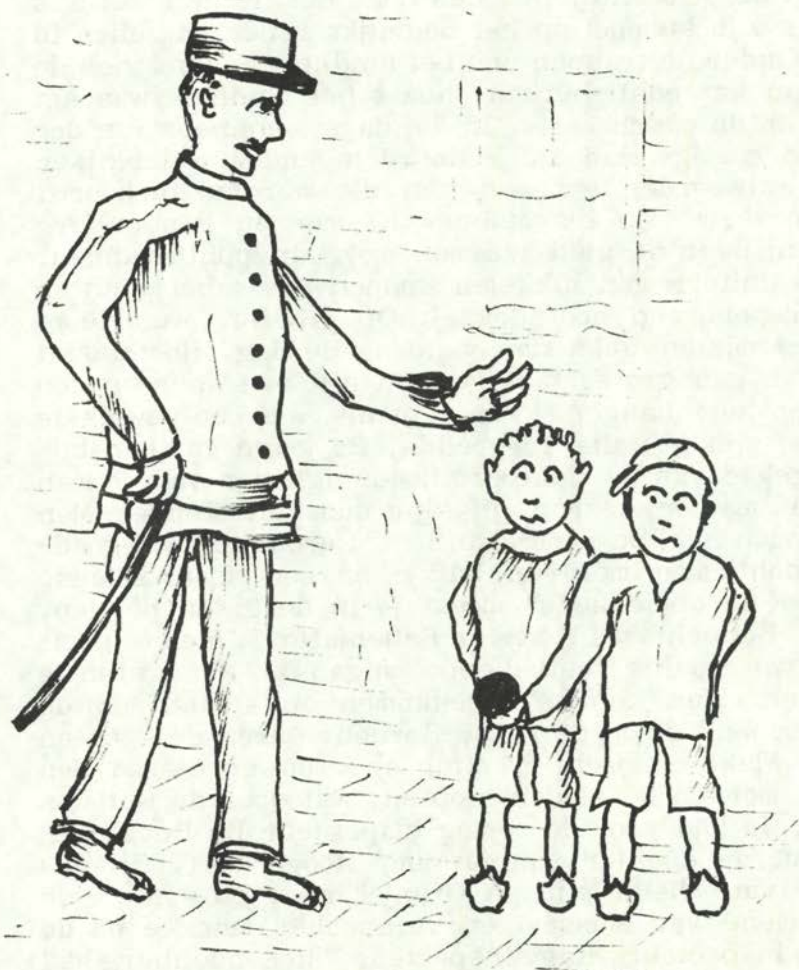
van de trouwlustigen genoteerd. Wie in de ochtend trouwde was wat goedkoper uit dan in de middag. En wilde men op een andere dag trouwen dan werd het duurder. 's Morgens trouwde over het algemeen de eenvoudigen, het "gewone volk" zoals men zei. Dan dromden op de brede stoep de nieuwsgierigen samen en gaven dan ongezouten hun mening: "Die is al acht maanden op weg!", of: "Die vent heeft niet kunnen wachten", "Het kind weet niet wat het te wachten staat". Als een weduwnaar het voor de tweede keer waagde kon je horen: "Die meid begint al met vijf koters, waar ze zin in heeft!". Soms: "Ze heeft wel wat besteed aan heur bruidskleed". De oudere vrouwen zeiden weinig, maar schudden het hoofd of mompelden: "Ik ben benieuwd wat er van terecht komt". Het zijn maar enkele kreten. Bruid en bruidegom beklommen de trap om door de ambtenaar van de burgerlijke stand in de echt te worden verbonden. Die ambtenaar kon zijn de heer Maat of Michiels, later de heer Boer. Onder het wachten op de ambtenaar wat zenuwachtig gegiechel van familie en vrienden. Bruid en bruidegom het middelpunt van raadgevingen. Het grote moment was daar, als de koetsen voorreden. Gerei van de gebroeders Van Selm of Van der Knaap. De bruidskoets met een bloem aan de zweep van de koetsier. Bij het afleveren van de vracht na de trouwerij wachtte er een neutje voor de koetsiers aan het huis waar het gezelschap heenging. Soms een fooi als de wind meezat. Een trouwerij om twee of drie uur in de middag had vaak een wat deftiger glans. Dan stonden tussen de volksvrouwen de vriendinnen van de bruid, extra mooi gekleed voor de trouwerij. Dan werd er gefluisterd over de bruid en haar aanstaande man. Met toch zo nu en dan een ongezouten opmerking van een volksvrouw die haar woensdag besteedde aan de markt op de Waal en Biersloot en in één adem het stadhuisgedoe meenam. Degene die er goed bijzat trouwde in auto's, het begin van de tijd waarin het paard zou worden verdrongen van het feesttoneel. Een

Het stadhuis met uiterst links de oude brandweerkazerne.

enkele keer trouwde de burgemeester, hoewel dat een uitzondering was. Om een vriendenrelatie of voor iemand met aanzien in de gemeente. Hoe dan ook, het trouwen zette 's woensdags zijn stempel op het dagelijks reilen en zeilen in de stad. Onder de trappen van het stadhuis bevond zich de ingang van het politiebureau. Naast het stadhuis was het kantoor van de commissaris. In die dagen mijnheer Van der Hout. Een rustige man die je doordringend kon aankijken en rake antwoorden gaf aan hen die werden verhoord. Bijgestaan door zijn inspecteurs Kramer en Eendenburg waakten zij over de stad tezamen met hun politiemannen. Keurig in uniform met nikkelen knopen, de sabel opzij en met een imponerend hoofddekseel. Op grootte, magerte of dikte werd minder gelet dan vandaag de dag. Hoofdagent Spruijt was een grote, buikige man met een snor en een baard. Zijn tegenhanger, kleine Spruijt, was een gewiekste agent, wat zijn gestalte vergoedde. De jeugd gaf hen bijnamen afgeleid van de zichtbare hoedanigheden van de man of van de manier waarop hij zijn taak uitoefende. Men hoorde namen als "De Bommelse Boot", erenaam voor goedmoedige politieman met een buikje en een schommelende gang. "De Aardbeienneus" moest je in de gaten houden, wisten ze. Beducht was "Cees de Ballenjatter", die er speciaal werk van maakte voetballende jongens in de straten te verschalken. Men kon ze tegenkomen op straten en op pleinen. Lopend of op de fiets. Berucht waren de agenten Dupon en Flake die jacht maakten op vrouwen die na tien uur in de morgen de kleden klopten, wat door de wet was verboden. Je had voor de oorlog inspecteur De Buck, getrouwd met de dochter van juwelier Hoogerwerf. Hij was voorzitter van "Nederland en Oranje" maar ontpopte zich als een vriend van Mussert en verspeelde daarmee na de oorlog zijn inspecteursrang. Inspecteur Van Eendenburg had een bijzondere taak. Enkele dagen voordat de vissers naar zee gingen, moesten ze worden aangemonsterd. Dan stonden

"Cees de Ballenjatter", tekening van de schrijver van dit artikel.

de helden van de zee te wachten voor het kantoor van de commissaris en werd hun naam geschreven in het monsterboek. Ook dat was wet. Wet en orde werd consequent nageleefd.

Naast het kantoor van de politie zetelde de heer Versteve. Van professie een goede timmerman die met zijn zoons de zaak overeind trachtte te houden. Ook hij had bijbanen. Hij beheerde een ziekenfondsje, waar ik, als mijn vader ziek was, f 6,-- mocht halen voor een gezin van zes personen.

Versteve was ook visafslager onder de Visbank samen met Kornaat, die op het stadhuis werkte.

De visafslag, meestal 's avonds, maar bij veel aanvoer ook overdag, was een schilderij met Breugheliaanse inslag. De rode zakdoeken waarin het zootje (de gekookte vis) mee naar huis ging, domineerden. Als baas Versteve bij afslag de prijzen afriep was het enige antwoord dat men hoorde "Mijn" van een van de bezoekers. Het was handje contantje of boter bij de vis. Van geheel ander gehalte was het timmerwerk van Versteve. Verbonden aan de liefdedragersvereniging was hij gespecialiseerd in doodskisten. Voor de arme mensen van vurehout, die mocht je dan als schilder een mahoniekleurtje geven. Bedrog om de dode wat naglans te geven. Zij die het konden betalen, lieten hun overledenen hun laatste reis maken in een prachtige eiken kist met verchroomde sluitingen. Het "verschil moet er zijn" werd bekrachtigd tot in het graf.

Op de hoek van de Schoolstraat en het kerkplein verkocht de weduwe Van Heusden haar behang. Later kwam daar een groentewinkel. Daarna een schilderswinkel, beheerd door de gebochelde man Tuitel. Daarbij was hij ook nog klein van gestalte. Maar als hij een sigaar opstak, hij was een grage roker, dwong dat respect af. De wijze waarmee hij met rookgerei omging, deed zijn bochel en geringe gestalte

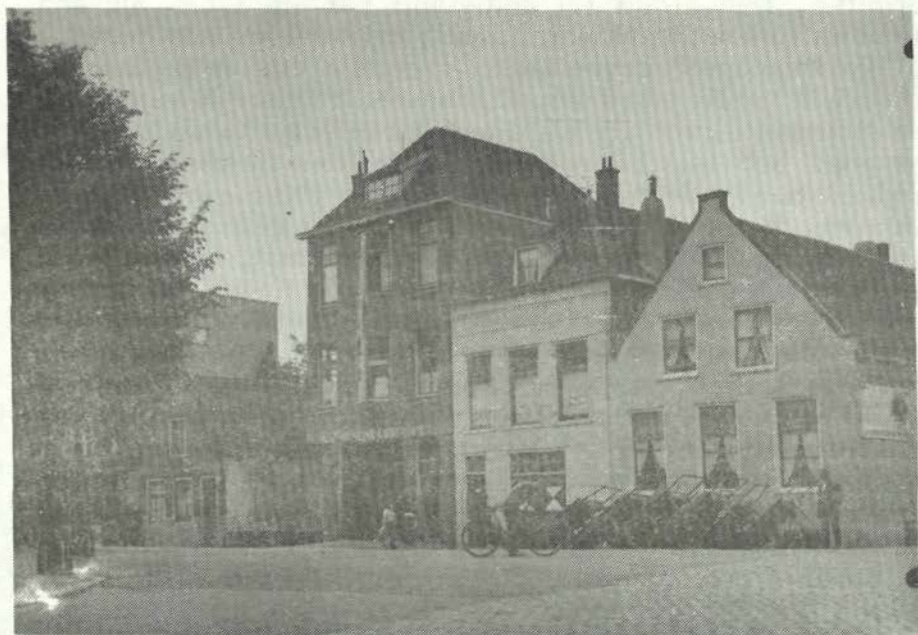

De panden van H. van Toor Jzn. op de Markt. Achter de bomen de toegang tot de Maassluissedijk.

vergeten. Dan stond hij genietend van de tabak als een president op het kerkplein. Naast de schilder was destijds de "De Wijnoogst" gevestigd. Bovendien was er de limonadefabriek van H. van Toor. Eigenaar-directeur J. van Toor, een charmante integere man, was jarenlang raadslid. Als ik het goed heb was hij ook nog wethouder in naam van de Vrijheidsbond, de huidige V.V.D. "De Wijnoogst" was een zaak van importantie, gespecialiseerd in een breed scala van sterke drank. Beroemd om zijn advocaat, later ook om de "schelvispekel" en niet te vergeten de kogelflesjes "Torine". Tegen de wijnzaak, met grote inrijdeuren, leunde het kleine huis van wagenverhuurder Verboon, dat sloot de rij van de westzijde van het kerkplein. Wij laten de Maassluisdijk rusten. Op de andere hoek van de Markt en de Maassluisdijk stond het huis met - voor jeugdbegrippen - de stille ramen van de familie De Zeeuw met aangrenzende stallen. Zij zaten goed in de slappe was, zeiden de mensen. Hun buurman was bode Zwanenburg. Men ziet de auto's met zwaanmotief ook nu nog door Vlaardingen rijden. Wij stapten de Bredesteeg voorbij en kijken even bij kruidenier Wapenaar naar binnen. Vervolgens verlustigen wij ons op de fraaie gevel van "De Wijnoogst" die zich naast de kruidenier bevond. Men kon er drank per maatje kopen.

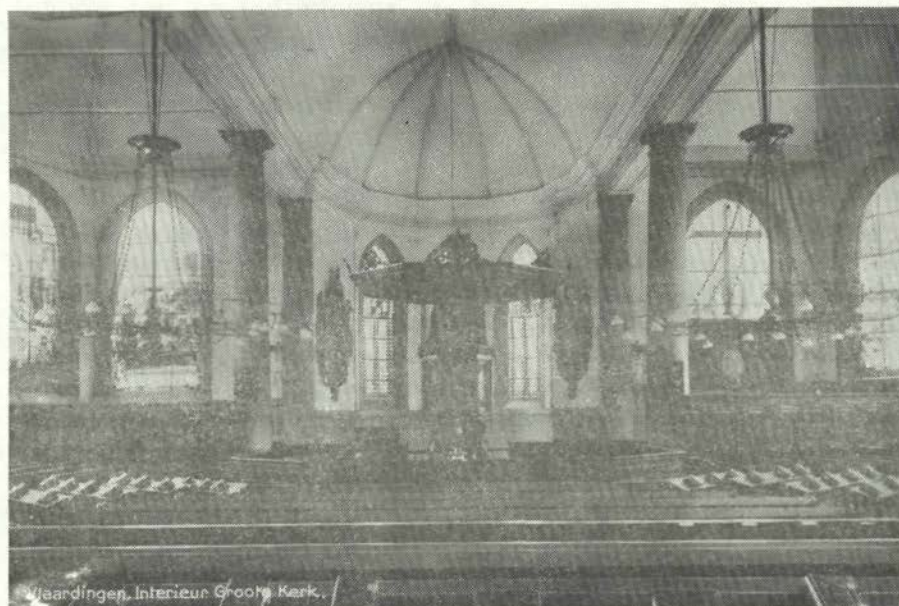
Wij liepen rond de kerk. Laten we koster Zoutendijk de sleutel vragen. Het interieur was niet zo fraai als na de renovatie. In die dagen had men meer oog voor volle kerken dan voor historische vormen. Het machtige orgel werd bespeeld door muzikleraar Groenieveld. Hij was niet overvroom, maar speelde met elan. Toen zijn handen het klavier niet meer beroerden, volgde de heer Van Bree hem op. Organist Zoutendijk is in onze dagen een bekend organist. De kerk had toen nog galerijen, meestal bergplaats voor de jeugd waaronder uw schrijver die het de immer op tabak kauwende oppasser Bogaard menigmaal lastig heeft gemaakt.

Nog een opname van de Markt. Naast het pand van Zwamburg zien we de Brede Steeg.

In tegenstelling tot nu stond de preekstoel in het koor; verder was de ruimte volgestouwd met banken. Als ik het goed heb onthouden, kon de kerk tweeduizend zielen herbergen. Het kan niet anders bij deze terugblik of men ziet in gedachten de dominee. Dominee De Stoppelaar, een vriendelijke grote man, geliefd bij de confessionelen. Hij had een groot gezin en woonde aan de Schiedamseweg tegenover het kleine park. Wij mochten bij hem op catechesatie het schrale beetje geloofsbesef verfijnen en denken er met vreugde en dankbaarheid aan terug. In de letterlijke zin was dominee Heyer zijn tegenhanger. Vertegenwoordiger van "de bonders", zwaarder in de leer dan die van de confessie. Zij zongen geen gezangen. Als op zondagmorgen de beurt in de Grote Kerk aan dominee De Stoppelaar was en hij een gezang liet zingen, kon men de broeders en zusters van "de bonders" met gesloten monden en afkeurende blikken zien kijken naar de durvers der gezangen. En niet zelden werd op maandagmorgen op de Haven of in de winkel van de melkboer heftig gediscussieerd tussen de volgelingen van beide stromingen. Het kon gebeuren, dat de gemoederen zo verhit raakten, dat er klappen vielen. Met mijn jongensogen heb ik het gezien, hoe een bondersschuurbaas met een schipper op de vuist ging. Toen dacht ik al "de Heer heeft vreemde kostgangers". Wij herinneren ons dominee Grootjans, Lutijn, De Kat en vele anderen. Dominee Groenenberg was het idool van vele ongetrouwde vrouwen. Maar wie er ook preekte in de Grote Kerk: het was er altijd vol. Een hoogtepunt in het kerkelijk gebeuren was de "bid- en dankdag", meestal op woensdag. Dan zong het zeevolk met donkere stemmen hun dank uit. Dan pinkten vrouwen een traan weg als zij het moeilijk hadden met het "danken" als de zee haar tol had geëist doordat man of zoon op zee was gebleven in de strijd om het bestaan. Ook de boeren ontbraken niet. Rond de kerk stonden de tilbury's. Voor de paarden duurde het danken

Het interieur van de Grote Kerk.

soms te lang. Ze trappelden dan onrustig op de keien. Tegen het einde deden de oppassers de deuren open en golfde het slotzang over het kerkplein. Daarna kwam de schare in het overheersend zwart als een brede stroom het kerkplein op. Ingetogen gingen ze huiswaarts om rond de koffietafel het voor en tegen van de preek te bepraten. "Das war einmal". Vandaag zijn de kerken half gevuld. De kerk kreeg konkurrentie van veel wereldse zaken. Er is veel veranderd in een halve eeuw. Maar ook nu zoeken de mensen naar het volmaakte geluk. Zo was het, zo is het, en zo zal het ook wel blijven.

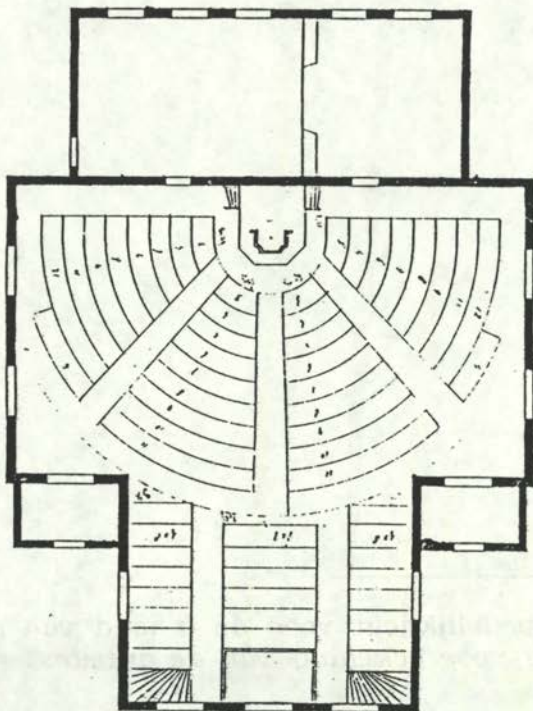
NOOIT GEBOUWD VLAARDINGEN

Korrektie op het Historisch Jaarboek 1988

Matthijs A. Struis

Om mij onbekende redenen zijn in mijn bijdrage "Nooit gebouwd Vlaardingen" in het Historisch Jaarboek 1988, een tweetal plattegronden niet afgedrukt.

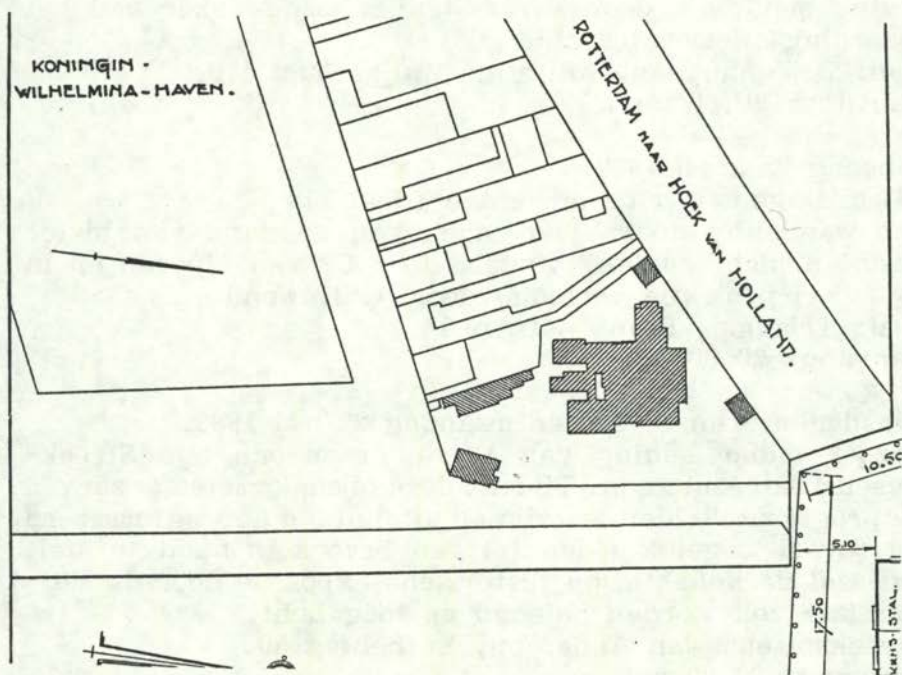
De tekst op bladzijde 107 laat zich beter begrijpen als u onderstaande plattegrond erbij ziet!

De omvang van het slachthuiscomplex, waarvan op bladzijde 116 alléén het kantoorgebouw op de hoek van het terrein is afgebeeld, wordt u duidelijk bij het aanschouwen van onderstaande plattegrond.

Met excuses (namens de opmakers van het boek dan).

Agenda 1988/1989

Dinsdag 21 februari 1989.

Algemene ledenvergadering, gevolgd door:

"Vlaardingse apothekers door de eeuwen heen"

Lezing met dia's door apotheker E.V.A. Dekker.

Zaal: De Bethelkerk, Burg. Verkadesingel 26.

Aanvang: ledenvergadering 19.30 uur, lezing 20.30 uur.

Dinsdag 21 maart 1989.

"Vlaardings' Havenhoofd"

Lezing met dia's door M.A. Struijs, medewerker van het Vlaardings Gemeentearchief.

Zaal: Drieënhuysen, Willem de Zwijgerlaan 470.

Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdag 25 april 1989.

"Vlaardingen in oude ansichten (deel 3)"

Een wandeling door Vlaardingen aan de hand van historische ansichtkaarten, verteld door C. van IJperen en in overvloed-projektie vertoond door A. Ouwendijk.

Zaal: Triangel, Fransenstraat 14.

Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdagen 9 en 16 mei en maandag 22 mei 1989.

Bezoek onder leiding van J. Anderson aan zijn Streekmuseum Jan Anderson. Tijdens deze bijeenkomsten (waarvan de programma's identiek zijn en uitsluitend geprogrammeerd om zoveel mogelijk leden tot een bezoek in staat te stellen) zal de kollektie en historische expositie door de Verzamelaar zelf worden getoond en toegelicht.

Streekmuseum Jan Anderson, Kethelweg 50.

Aanvang: 20.00 uur.

Opgave vooraf is noodzakelijk (met vermelding van de gewenste datum) overdag bij Drukkerij A. Ouwendijk & Zn., Kortedijk 16-a-b (naast de molen), tel. 010-4353322.

Mei/juni 1989.

Voorjaarsexcursie.

Deze excursie bestaat uit het bezoeken van het Prinsenhof in Delft. Ons zal een kijkje worden gegund in de restauratie-afdeling aldaar. Oud-restauratie commissielid de heer Verhoeven is werkzaam in dit atelier. Hij zal ons deskundig inwijden in de geheimen van dit ambacht en ons een en ander laten zien. Te zijner tijd hoort u meer hierover.

Nieuwe historische uitgaven

"Vlaardingen in beeld 1945 - 1964", door M.P. Zuydgeest en A.J. van Druten. Een aantrekkelijk boek met vele foto's van diverse verdwenen plekjes in Vlaardingen alsmede foto's van de Vlaardingse visserij. Verkrijgbaar in de boekhandel. § 29,90

"Vlaardingen in beeld, deel 2", door M.P. Zuydgeest en A.J. van Druten. Vervolg op "Vlaardingen in beeld 1945 - 1964". Ook in dit boek wordt de geschiedenis van Vlaardingen in beeld gebracht door middel van 92 foto's over de stad. Een aantrekkelijk boek dat niet mag ontbreken in de boekenkast van leden van de Historische Vereniging Vlaardingen. Verkrijgbaar in de boekhandel. § 29,90

"De Vlaardingse Visserij, deel 1". Herdruk van een boek met foto's en informatie over de visserij van Vlaardingen. Verkrijgbaar in de boekhandel. § 29,90

"Vlaardinger-Ambacht van dorp tot stadswijk", door Jan Anderson. Tijdelijk weer te koop bij Boekhuis Den Draak op het Veerplein in Vlaardingen. § 29,95

NIEUWE VERENIGING

Het Visserijmuseum vertelt van de Nederlandse zeevisserij. Een verhaal van schepen, vangtechnieken, vissen en vooral ... mensen. Van het vroegste begin met kleine boten, al of niet met zeil, tot nu, met schepen van bijna 100 meter en een vermogen van 6000 PK!

Zo begint een folder van de onlangs opgerichte Vereniging van Vrienden van het Visserijmuseum. De doelstelling van deze vereniging ligt in het feit dat zij ernaar streeft gelden in te zamelen die ten goede komen aan het uitbreiden van de collectie van en het ontplooiën van activiteiten in het museum. Op deze manier draagt de vereniging er toe bij dat het verhaal van de Nederlandse zeevisserij in stand wordt gehouden en wordt doorverteld.

U kunt uiteraard lid worden van deze vereniging. Per jaar bent u daarvoor een bedrag verschuldigd van f 15,--. U ontvangt dan een kaart waarmee u gedurende het kalenderjaar gratis toegang hebt tot het Visserijmuseum en alle bijzondere tentoonstellingen die er worden gehouden. Tevens kunt u profiteren van diverse aantrekkelijke kortingsregelingen.

Meer informatie kunt u verkrijgen bij:

Het Visserijmuseum
Westhavenkade 53/54
3131 AG VLAARDINGEN
Telefoonnummer 010- 4348722

In het volgende Tijd-Schrift (onder voorbehoud)

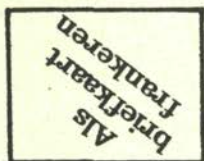
- Frans W. Assenberg: Boerderijen in de Holierhoekse Polder (speciaal nummer)
- Verenigingsmededelingen

Nog geen lid van de

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN ?

Maar wel geïnteresseerd in publikaties zoals dit Tijd-Schrift ?

Invullen en opsturen van onderstaande kaart zorgt ervoor dat u de verenigingspublicaties, zoals het Historisch Jaarboek Vlaardingen en Tijd-Schrift, als lid krijgt toegezonden!

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

Ledenadministratie

Hazelaardreef 65

3137 CG VLAARDINGEN

LEDEN WERVEN LEDEN !

Geeft u dit en voorgaande Tijd-Schriften en ook de fraaie Historische Jaarboeken eens ter lezing aan uw familie, vrienden en kennissen die nog geen lid zijn van de Historische Vereniging Vlaardingen. In de meeste gevallen zal dat tot resultaat hebben dat u de onderstaande bon voor hen kunt invullen!!

hierlangs afknippen

Voor de betaling van de contributie wordt u een accept-girokaart toegezonden. Als welkomstgeschenk ontvangen nieuwe leden zolang de voorraad strekt het laatst verschenen nummer van Tijd-Schrift, anders een voorgaand nummer.

hierlangs afknippen

Ondergetekende,

Adres:

Postcode en woonplaats:

geeft zich hierbij op als lid van de

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

tegen een contributie van \$ 28,- per jaar.

Datum: _____

Handtekening:

Verantwoording illustraties

Alle illustraties komen uit de verzameling van het Stadsarchief Vlaardingen, met uitzondering van de tekening op pagina 74. Deze is van de heer P. de Goede.

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

- Secretariaat : Dhr C. Hart
Prins Bernhardlaan 12
3135 JB Vlaardingen
telefoon: 010 - 4347063
- Postgiro : 750978 t.n.v. penningmeester
- Ledenadministratie : Mevr W. v.d. Velden-van Hees
Hazelaardreef 65
3137 CG Vlaardingen
telefoon: 010 - 4742214
- Verkoop losse uitgaven : Dhr W. den Breems
Arnold Hoogvlietstraat 69
3134 CB Vlaardingen
telefoon: 010 - 4346864
- Redactie-adres Tijd-Schrift: Dhr F.W. Assenberg
Riouwlaan 63
3131 NK Vlaardingen
telefoon: 010 - 4342896
-